

**ELTE TANÍTÓ- ÉS ÓVÓKÉPZŐ KAR
NEVELÉSTUDOMÁNYI TANSZÉK**

**A BA SZINTŰ ÓVODAPEDAGÓGUS-KÉPZÉS
TANTÁRGYI PROGRAMJA**

2012

Tartalom

AZ ÓVODAPEDAGÓGUS SZAK ÓRA- VIZSGA- ÉS KREDITTERVE.....	3
BEVEZETÉS A PSZICHOLÓGIÁBA	4
FEJLŐDÉSLÉLEKTAN	6
PEDAGÓGIAI PSZICHOLÓGIA	9
A JÁTÉK PEDAGÓGIÁJA, PSZICHOLÓGIÁJA ÉS MÓDSZERTANA I.	11
JÁTÉK PSZICHOLÓGIÁJA, PEDAGÓGIÁJA ÉS MÓDSZERTANA II.....	13
A DIFFERENCIÁLÁS PSZICHOLÓGIÁJA ÉS PEDAGÓGIÁJA	15
CSOPORTOS GYAKORLAT (ESETTELEMZÉS)	17
NEVELÉSTÖRTÉNET.....	19
ÁLTALÁNOS PEDAGÓGIA ÉS DIDAKTIKA.....	22
ÓVODAPEDAGÓGIA – NEVELÉSELMÉLET.....	24
BEVEZETÉS A PEDAGÓGIAI KUTATÁS MÓDSZEREIBE.....	27
CSALÁDPEDAGÓGIA, CSALÁDSZOCIOLÓGIA	29
ALKALMAZOTT PEDAGÓGIA.....	31
KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓ NEVELÉSTUDOMÁNYI MESTERKÉPZÉSI	
ELŐTANULMÁNYOK KARI KÍNÁLATA	33
INTERKULTURÁLIS NEVELÉS.....	34
GYÓGYPEDAGÓGIAI ALAPISMERETEK	36
GYERMEKVÉDELEM	39
ÖSSZEHASONLÍTÓ PEDAGÓGIA.....	41
KVALITATÍV PEDAGÓGIAI KUTATÁSOK.....	43
„AZ ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET SEGÍTÉSE” SPECIALIZÁCIÓ	45
PEDAGÓGIAI TEREK.....	46
A KÖZOKTATÁS JOGI KÉRDÉSEI	48
AZ ÁTMENET MODELLJEI ÉS PROBLÉMÁI	50
BEILLESZKEDÉSI NEHÉZSÉGEK.....	52
ÓVODAI MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS	54
A KISGYERMEKKORI NEVELÉS” SPECIALIZÁCIÓ	55
A KISGYERMEKNVELÉS PEDAGÓGIÁJA ÉS INTÉZMÉNYEI.....	56
SZOCIÁLPOLITIKA ÉS GYERMEKVÉDELEM.....	58
A KORAI FEJLESZTÉS ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA.....	60
CSALÁD ÉS INTÉZMÉNYES NEVELÉS KAPCSOLATA.....	62
NEVELÉSI TANÁCSADÁS	64
ÓVODAI MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS	66

AZ ÓVODAPEDAGÓGUS SZAK ÓRA- VIZSGA- ÉS KREDITTERVE (MINTATANTERV)

PSZICHOLÓGIA 56 óra	Kredit Σ 12	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	ELŐFELTÉTEL
KABL06A01 Bevezetés a pszichológiába	2	8 k						-
ÓBL06A01 A játék pszichológiája, pedagógiája és módszertana I.	3	15 k						-
ÓBL06A02 Fejlődéslélektan (óvó)	4		15 k					KABL06A01!
ÓBL06A03 A játék pedagógiája, pszichológiája és módszertana II.	1		8Δ gyj					ÓBL06A01!
ÓBL06A04 Pedagógiai pszichológia	2			10 k				ÓBL06A02!

PEDAGÓGIA 65 óra	Kredit Σ 15	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	ELŐFELTÉTEL
KABL06A02 Neveléstörténet	3	10Δ k						-
ÓBL06A05 Ált. pedagógia és didaktika	2		10 k					-
ÓBL06A06 Óvodapedagógia- nevelélmélet	4			15 SZ				-
ÓBL06A07 Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe	1				8 m			ÓBL06A06
ÓBL06A08 A differenciálás pszichológiája és pedagógiája	2				8 gyj			ÓBL06A05
ÓBL06A09 Családpedagógia, családszociológia	2				8 gyj			ÓBL06A06-
ÓBL06A10 Alkalmazott pedagógia	1						6 m	ÓN06A07!

BEVEZETÉS A PSZICHOLÓGIÁBA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Bevezetés a pszichológiába	8	2	k	K	I.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Alapozza meg a korszerű, tudományos pszichológiai ismereteket, segítse elő a toleráns, empátikus szemléletmód kialakulását;
- ismertesse a személyiség- és szociálpszichológia alapjelenségeit, keltse fel az ön- és társismereti igényt;
- készítse fel a pedagógiai munka mint társas térben végzett interaktív tevékenység elemzésére, hatékonyságának fokozására.

TANANYAG:

- A pszichológia nézőpontjai
- A tanulást megalapozó megismerési folyamatok
Érzékelés - észlelés
Figyelem
Emlékezés - felejtés
Képzelet
Gondolkodás, gondolkodási műveletek
Intelligencia és kreativitás
- A tanulás értelmezése
A tanulás mint viselkedésváltozás
A tanulás mint kognitív folyamat
A tanulás fajtái: érzékszervi tanulás, motoros tanulás, verbális tanulás, szociális tanulás
Tanulási stílusok, tanulási stratégiák
- Viselkedésünk mozgatórugói
A motiváció
Az érzelmek
A teljesítményt befolyásoló tényezők: fáradás, stressz
- A társas viselkedés alapjai
A társas megismerés jelenségei: személypercepció, attribúció, benyomáskeltés.
Az attitűd fogalma, az attitűdök szerepe az interakciókban. Az attitűdök és a viselkedés összhangja, disszonanciája. Az attitűdök megváltoztatásának lehetőségei.
A sztereotípiák és az előítéletek.
A társas befolyásolás jelenségei: konformitás, meggyőzés, engedelmesség a tekintélynek.
- A személyiség fogalma, elméleti megközelítései
Személyiségtípusok, személyiségvonások.
A személyiség pszichoanalitikus megközelítése.
A személyiség humanisztikus megközelítése.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató legyen tisztában a pszichológia jelentőségével a pedagógiai munkában.
- Ismerje a pszichológia főbb nézőpontjait, az általános-, személyiség- és szociálpszichológiai alapfogalmakat, elméleteket. Ismerje és használja a pszichológiai szakkifejezéseket.
- Értse a „hétköznapi pszichológia” és a tudományos pszichológia különbségét.
- Legyen tisztában az emberi természet sokféleségével.
- Legyen képes az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására. Rendelkezzen társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással; valamint a másság elfogadására és toleranciára való képességgel.
- Legyen képes az előítélet-mentes multikulturális és interkulturális nevelésre.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Aronson, Jane E. (1978): A társas lény. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Bp. (vagy újabb kiadásai)
2. Atkinson, Rita Loyd – Atkinson, Richard C. – Smith, Edward E. – Bem, Daryl J. (1999): Pszichológia. Osiris-Századvég, Bp.
3. B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (szerk.) (1999): Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor Kiadó, Bp.
4. Baddley, Alan (2003): Az emberi emlékezet. Osiris, Bp.
5. Bernáth László – Révész György (szerk.) (1997): A pszichológia alapjai. Tertia, Bp.
6. Forgács József (1989): A társas érintkezés pszichológiája. Gondolat, Bp. (vagy újabb kiadása)
7. Goleman, Daniel (1998): Érzelmi intelligencia. Háttér Kiadó, Bp.
8. Mészáros Aranka (szerk.) (2002): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. Eötvös, Bp.
9. N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.) (2004): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris, Bp.
10. V. Komlósi Annamária (1999): Nem vagy egyedül. Osiris, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Barkóczi Ilona – Putnoky Jenő (1980): Tanulás és motiváció. Tankönyvkiadó, Bp.
2. Berne, Eric (1997): Emberi játszmák. Háttér Kiadó
3. Buda Béla (1993): Az empátia – a beleélés lélektana. EGO School, Bp.
4. Hegedűs T. András (1997): Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok. Aula Kiadó, Bp.
5. Hewstone, Miles et al. (szerk.) (1997): Szociálpszichológia európai szemzőgből. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp.
6. Keményné Pálffy Katalin (1989): Bevezetés a pszichológiába. Tankönyvkiadó, Bp.
7. Mérő László (1998): Észjárások. A racionális gondolkodás korlátai és a mesterséges intelligencia. Tericum, Bp.
8. Pléh Csaba (1998): A lélektan története. Osiris, Bp.
9. Sekuler, Robert – Blake, Randolph (2001): Észlelés, Osiris, Bp.
10. Smith, Edward Robert – Mackie, Diane Maree (2001): Szociálpszichológia. Osiris, Bp.

FEJLŐDÉSLELEKTAN

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Fejlődéslelektan.	15	4	k	K	II.	Bevezetés a pszichológiába!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Értelmezze a fejlődés fogalmát, kövesse nyomon az egyes pszichés funkciók fejlődését és integrálódását a különböző életkori fázisokban.
- Ismertesse meg a fejlődést meghatározó belső és külső folyamatokat és hatásokat, valamint az egész életen átívelő fejlődés folyamatosságát.
- A korszerű pszichológiai tudományos ismeretek felhasználásával formáljon a gyermekek számára megfelelő pedagógiai attitűdöket.
- A tantárgyelem oktatása során elsajátított ismeretek, kialakult készségek, képességek révén a pedagógussá válást segítse.
- Fejlessze a gyermekek iránti empátiát és toleranciát.
- A szemináriumok, gyakorlatok szemléltessék, tudatosítsák a saját élményt, teremtsenek alkalmat személyes tapasztalatok szerzésére.

TANANYAG:

- A fejlődés alapjai
A fejlődés értelmezése. A fejlődés alapkérdései. A fejlődés átfogó elméletei: Freud elmélete a pszichoszexuális fejlődésről; Piaget elmélete a kognitív fejlődésről; Erikson elmélete a pszichoszociális fejlődésről;
- Szocializáció.
A kultúra szerepe. A szociális tanulás alapfolyamatai – behódolás, utánzás, modellkövetés, azonosulás, belsővé válás; Normák és devianciák;
- Az élet kezdete
Terhesség, magzati fejlődés. Szülés és születés. Újszülöttkori képességek, alkalmazkodás.
- A csecsemőkori fejlődés
A mozgásfejlődés. A felegyenesedés, a helyváltoztatás és a manipuláció fejlődése. Az érzékelés, észlelés fejlődése csecsemőkorban. Az érzékszervi-mozgásos szakasz a kognitív fejlődésben.
- Korai kötődés és szociabilitás kisgyermekkorban
A gondozó-gyermek kapcsolat jellemzői, a válaszkészség, ragaszkodás, kötődés mintázatai.
- A kisgyermekkorai fejlődés
Az éntudat kialakulása. Az én-élmény és a frusztráció. A megismerő tevékenységek fejlődése 1-3 éves korban. A kommunikáció fejlődése.
- A nemi identitás alakulása, nemi különbségek és a nemek közötti kapcsolat gyermekkorban
- Kognitív és társas fejlődés óvodáskorban
Biológiai fejlődés, az idegrendszer érése és a mozgás jelentősége óvodáskorban. Az óvodás vilásképe, tájékozottsága – kognitív fejlődés 2-7 éves korban: a műveletek előtti szakasz jellemzői. Társas fejlődés az óvodáskorban – együttesség, barátság

- Az óvodáskori érzelmi fejlődés
- Az ösztönszükségletek és fejlődésük. Az érzelmek kialakulása, fejlődése, az érzelem-szabályozás tényezői. Félelmek, szorongások. Agresszió. Az érzelmek és feszültségek feldolgozásának módjai óvodáskorban: játék, rajz, mese.
- Az óvoda-iskola átmenet kérdései
- A viselkedés belső szabályozása: az önkontroll-funkciók kialakulása. Minőségi változás a pszichés funkciók, a személyiség fejlődésében 6 – 7 éves korban. Az iskolaalkalmasság tényezői. A tanuláshoz szükséges képességek.
- A kisiskoláskori fejlődés
- Változások serdülő-, felnőtt- és öregkorban

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék a fejlődés általános jellemzőit és az ettől való eltérések sokféleségét. Rendelkezzenek pontos fogalmakkal, ismerjék és alkalmazzák a szakkifejezéseket, legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus képességének feldolgozására.
- Legyenek jártasak az életkori, nemi és egyéni sajátosságok felismerésében.
- Értsék a fejlődés – fejlesztés összefüggéseit. Alakuljon ki pedagógiai probléma-érzékenységük, elemzőképességük.
- Ismerjék és tudják elkülöníteni a fejlődésben az általánost és az egyedit; tekintsék mindkét jellegzetességet törvényszerűnek, törekedjenek a gyermek személyiségének pozitív szemléletére, elfogadására.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (1999, szerk.): Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor Kiadó, Bp.
2. Bernáth László – Solymosi Katalin (szerk.) (1997): Fejlődéslélektan olvasókönyv. Tertia Kiadó, Bp.
3. Cole, M. A. – Cole, J. S. (1998): Fejlődéslélektan. Osiris, Bp. 96 – 448.
4. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (1993): Gyermeklélektan. Gondolat Kiadó, Bp.
5. N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2004, szerk.): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bettelheim, Bruno (1985): A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek. Gondolat Kiadó, Bp.
2. B. Lakatos Margit (szerk., 2001): Játékpszichológia. Olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak. ELTE TÓFK, Bp.
3. Einon, Dorothy (1999): A tanulás kezdetei. Aquila Könyvkiadó, Bp.
4. Erikson, Erik (2002): Gyermekkor és társadalom. Osiris Kiadó, Bp.
5. Feuer Mária (2000): A gyermekrajzok fejlődéslélektana. Akadémiai Kiadó, Bp.
6. Gerő Zsuzsa (2002): Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban. Flaccus Kiadó, Bp.
7. Gerő Zsuzsa (2003): A gyermekrajzok esztétikuma. Flaccus, Bp.
8. Gopnik, Alison – Meltzoff, Andrew N. – Kuhl, Patricia (2001): Bölcsék a bölcsőben. Hogyan gondolkodnak a kisbabák? Typotex Kiadó, Bp.

9. Hegedűs T. András (1997): Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok. Aula Kiadó, Bp.
10. Hidas György – Raffai Jenő – Vollner Judit (2002): Lelki köldökzsinór. Válasz Könyvkiadó, Bp.
11. Kárpáti Andrea (2001): Firkák, formák, figurák. A vizuális nyelv fejlődése a kisgyermekkortől a serdülőkorig. Dialóg Campus Kiadó, Bp.
12. Kolozsváry Judit (2005): Agresszióról óvodapedagógusoknak, tanítóknak. In: Csendes Krisztina (szerk.): Kisgyermek nagy problémák. Raabe, Bp., 1–20.
13. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi óvodánk. OKKER, Bp.
14. Mönks, Franz J. – Knoers, Alfons M. P. (2004): Fejlődéslélektan. Urbis Könyvkiadó, Bp.
15. Piaget, Jean – Inhelder, Bärbel (1999): Gyermeklélektan. Osiris Kiadó, Bp.
16. Ranschburg Jenő (1983): Félelem, harag, agresszió. Tankönyvkiadó, Bp. újabb kiadás
17. Ranschburg Jenő (1994): A kisiskoláskor lélektana. A gyereknevelés hatása a személyiség alakulására. Raabe Tanári Kézikönyv, Raabe Kiadó, Bp.
18. Ranschburg Jenő (1998): Szeretet, erkölcs, autonómia. Okker Kiadó, Bp.
19. Vajda Zsuzsanna (1999): A gyermek pszichológiai fejlődése. Helikon Kiadó, Bp.
20. Vekerdy Tamás (1997): Kicsikről nagyoknak 1 – 2. Park Kiadó, Bp.
21. Winnicott, D. W. (2004): A kapcsolatban bontakozó lélek. Új Mandátum Könyvkiadó, Bp.
22. Winnicott, Donald W. (2000): Kisgyermek – család – külvilág. Animula Kiadó, Bp.

PEDAGÓGIAI PSZICHOLÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pedagógiai pszichológia	10	2	k	K	III.	Fejlődéslélektan

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Készítsen fel az óvodáskorú gyermekkel folytatott pedagógiai munka pszichológiai összetevőinek, jelenségeinek és problémáinak szakszerű megismerésére.
- Pszichológiai tartalmak átadásával alapozza meg az óvodás gyerekek egyéni sajátosságaira és különbözőségeire építő adaptív pedagógiai eljárások alkalmazását.
- Segítse elő az elfogadó, rugalmas, nyitott pedagógiai attitűdök folyamatos alakulását az óvodás gyermekkel való foglalkozásban.

TANANYAG:

- A gyermek alapvető lelki szükségletei. Az óvodapedagógus feladatai a gyermek lelki szükségleteinek kielégítésében.
- Az én-fejlődés és az ösztönök. A nevelő feladatai annak érdekében, hogy az ösztönkésztetéseket az én-fejlődés szolgálatába állítsa.
- Az óvodás gyermek táplálkozása, alvása, az óvodás mozgásfejlődése, a szobatisztaság, valamint az óvodai szokásrend pszichológiai kérdései a pedagógiai folyamatban.
- A társas megismerés, a személyészlelés folyamata a nevelésben. A gyermekek megismerésének szociálpszichológiai problémái; sztereotípiák és előítéletek. A másság elfogadása, a hiperaktív, az autisztikus gyermek elfogadásának, óvodai nevelésének pszichológiai kérdései.
- Az óvodáskorú gyermekek megismerése. Az óvodáskorú gyermekek megismerésének módszerei, lehetőségei: gyermek megfigyelés, játék- és rajzelemzés, interjúkészítés, anamnézis, családlátogatás.
- Az óvodapedagógus és az óvodás gyermek mentális egészsége. Az óvoda hatása a gyermek lelki egészségére. A stressz és az óvodapedagógus. A pedagógus pályapszichoszociális problémái; a pályakezdés, a kiegészítő veszélyeztetettség, a pedagógusok együttműködésének kérdései, lehetőségei. A pedagógus személyisége, a pedagógus kommunikációja.
- A családi nevelés jelentősége és helye a szocializációs folyamatban. A család mint rendszer működése, szülői nevelési attitűdök, krízisek a család életében, a testvérek szerepe az óvodás életében.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató tudja alkalmazni pszichológiai ismereteit mindennapi pedagógiai gyakorlatában.
- Váljon képessé az óvodáskorú gyermekek szakszerű megismerésére, óvodai nevelési helyzetek értő, kritikus elemzésére, konfliktushelyzetek oldására.
- Váljon igényévé elméleti ismereteinek, szakirodalmi tájékozottságának, pedagógiai tapasztalatainak önálló, kritikus feldolgozása.

- Legyen képes az előítélet-mentes, multikulturális és interkulturális nevelésre. Rendelkezzen társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel, együttműködési képességgel, a másság elfogadásának képességével. Ismerjen esélyegyenlőséget támogató, hátrányokat csökkentő pedagógiai eljárásokat, módszereket.
- Válgjon alkalmassá és nyitottá a gyermekek családjával, szűkebb környezetével való folyamatos, toleráns együttműködésre.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Ranschburg Jenő (2002): *Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
2. B. Lakatos Margit és Serfőző Mónika (2012, szerk.): *Pszichológia - Szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak*. Eötvös Kiadó, Budapest.
3. Gerő Zsuzsa (2002): *Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorba*. Flaccus Kiadó, Budapest.
4. Kolozsváry Judit (2002): *„Más” gyerek, „más” szülő, „más” pedagógus*. Okker Kiadó, Budapest.
5. Plattner, Elisabeth (2005): *A nevelés mindennapi művészete*. Futura Könyvek, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Purves, Libby (2004): *Hogyan ne legyünk tökéletes család?* Gabo Kiadó, Borsod.
2. Vajda Zsuzsa (1994): *Nevelés, pszichológia, kultúra*. Dinasztia Kiadó, Budapest.
3. Widmer, Salomé (2001): *Dehogy akarok én verekedni! – Együttélés és megértés: hogyan tanulják meg a gyerekek a másokkal való érintkezést?* Egmont Kiadó, Budapest.
4. Winnicott, D. V. (2000): *Kisgyermek, család, külvilág*. Animula Kiadó, Budapest.
5. Vekerdy Tamás (2002): *Kicsikről nagyoknak – 1.rész A kisgyermekkor*. Park Kiadó, Budapest.

A JÁTÉK PEDAGÓGIÁJA, PSZICHOLÓGIÁJA ÉS MÓDSZERTANA I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
A játék pszichológiája, pedagógiája és módszertana I.	15	3	k	K	I.	–

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Adjon áttekintést a gyermek alapvető tevékenységéről, a játékról, és nyújtson segítséget a hallgatóknak az óvodás gyermekek játékának megértéséhez és támogatásához.
- Ismertesse meg a hallgatókkal a játék mint viselkedésforma általános jellemzőit, a gyermek játékának fejlődését és motivációs hátterét.
- Mutassa be a gyermeki játék összefüggéseit a mozgásfejlődéssel, a szociális tanulással, valamint az értelmi fejlődéssel.
- Segítsen értelmezni a gyermek játékát a tapasztalatszerzés és a környezethez való alkalmazkodás szempontjából.
- Gazdagítsa a hallgató játékkultúráját és formálja a játékkal kapcsolatos pedagógiai szemléletet.

TANANYAG:

- A játék fogalma és értelmezései. A játék a gyermek életében. A gyermek alapvető lelki igényei és a játék. Kíváncsiság, felfedezés és kompetencia a játék folyamán. A játék öröme. Játék és a kontrollfunkciók. A játék mint a gyermek tanulási terepe, a „legközelebbi fejlődés” zónája – Vigotszkij.
- A gyermek értelmi fejlődése és a játékformák változásai Piaget játékelméletében: explorációs játék, szimbolikus játék és szabályjáték. A játék eredete Winnicott értelmezésében: korai kapcsolat, átmeneti tárgy, átmeneti tevékenység, kreativitás. Közelítés a valósághoz: a tér kiterjesztése a játszás során – Erikson magyarázatában.
- Kapcsolatteremtés és a játék. A felnőtt játékaikisgyermekkel: a kétszemélyes játékok élményháttéré. Wallon az „énfejlődés gyakorlatai”. Játék egykorú társakkal, az együttjátszás szintjei Mérei vizsgálatában. Az élménytöbblet. A kapcsolati készségek fejlődése a játszás során.
- Családi játékok, tradíciók. „Legkedvesebb gyermekkori játékom” – személyes játékélmény felidézése és a tapasztalatok megbeszélése.
- Játék az óvodában: Óvodai nevelés országos alapprogramja. A játékot befolyásoló környezet: a szociális és fizikai tér. A spontán, valamint az irányított játék feltételeinek megteremtésére és a folyamatban lévő játék támogatása az óvodában.
- A gyermek megismerése a játékban. A játszás mint a gyermek fejlődésének mutatója. Általános szempontok a gyermekek játékának megfigyeléséhez és elemzéséhez.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a 2-7 éves gyermek játéktevékenységének jellemzőit, értsék a fejlődés és a játék összefüggéseit, a szabad játék meghatározó szerepét a gyermek életében.
- legyenek képesek helyesen értelmezni a gyermek spontán játéka és a felnőtt „játékos tevékenység-szervezésének” eltérő specifikumait;
- gyermekkori játékélményeinek felidézésével készüljenek fel az „itt és most” öntörvényűen zajló játékfolyamat értelmezésére;

- legyenek képesek a gyerekek játékát megfigyelésére, pedagógia és metodikai szempontú elemzésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. 137/1996. Kormányrendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról.
2. A többször módosított 1993. évi LXXXIX. Törvény a közoktatásról.
3. 255/2009. (XI. 20.) Kormányrendelet módosításáról
4. B. Lakatos Margit (2010, szerk.): *Játépszichológia. Olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak.* ELTE TÓK, Bp.
5. Einon, D. (1999): *A tanulás kezdetei.* Aquila Könyvkiadó, Bp.
6. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (1998): *Gyermeklélektan.* Medicina, Bp.
7. Millar, S. (1997): *Játépszichológia.* Maecenas, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit (2008): „Kör, kör, ki játszik”. Mire tanítanak a népi játékok? In: Óvónők *kincsestára. Módszertani kézikönyv.* Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft. Bp.
2. Dolto, F. (2002): *A gyermek és az öröm.* Pont Kiadó, Bp.
3. *Játék az egész világ? Fordulópont 7.* (szerk.: Szávai Iлона) (2001) Pont Kiadó, Bp.
4. Karlócai Mariann (2002): *Komámasszony, hol az olló?* Magyar Könyvklub, Bp.
5. Kiss Áron (2000): *Magyar gyermekjáték-gyűjtemény.* Holnap Kiadó, Bp.
6. Rodari, G. (2001): *A képzelet grammatikája.* Pont Kiadó, Bp.
7. Winnicott, D.W. (2000): *Kisgyermek, család, külvilág.* Animula, Bp.
8. www.biztoskezdet.hu/uploads/attachments/gyermekkotet.pdf

JÁTÉK PSZICHOLOGIÁJA, PEDAGÓGIÁJA ÉS MÓDSZERTANA II.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
A játék pszichológiája, pedagógiája és módszertana II.	8	1	gyj	K	II.	Játék pszichológiája, pedagógiája és módszertana I.–

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A játépszichológiai és pedagógiai ismeretek összekapcsolásával alapozza meg a hallgatók felkészülését az óvodai teendők ellátására.
- A „játszási” képességek inspirálásával erősítse az óvodás gyermekek szabad játékának támogatásához nélkülözhetetlen jártasságokat.
- Készítsen fel a gyermeki tapasztalatszerzés egészségességét és élményszerűségét hangsúlyozó játékos tevékenység megtervezésére, szervezésére és irányítására.

TANANYAG:

- A folyamatban lévő játék támogatásának módjai: az elismerés, inspiráló beszélgetés, együttjátzás, segítés.
- A játék mint módszer: gyermekjátékok tanítása és elemzése. Hagyományos játékok: mozgásos ügyességet kívánó és az értelmi képességeket mozgósító játékok. Játékok felnőttel, párokban és kiscsoportban. Önkéntesség az együttes játékokban. A játékszabályok módosítása.
- Kreativitás és a játék. Játékszimulációs gyakorlatok – a valóság és a képzelet határán. Imitációs játékok, mozgásra, énekre, mesére. Játékcsokor: tematikus játékterv összeállítása.
- A játékpedagógia időszerű kérdései. A szabad játék és a felnőtt szervezte közös játék. Támogatás vagy irányítás? Együttműködés vagy versengés? Játékeszközzel vagy játékszer nélkül? Játék egyedül, vagy együtt a többiekkel?
- Játszóter tervezése (rajz, makett). Természetes és mesterséges játszóhelyek. A játszóhelyek kialakításának pedagógiai szempontjai. A gyermekek téréigénye az életkori sajátosságok és az egyéni képességek tükrében. Tematikus játszóhelyek az óvodában.
- Tárgykultúra és a játékszerek. Régi-új játékok. A játékszerek eredete és a hagyományos játékszerek. Klasszikus játékeszközök: a fakocka, a labda és a baba. A „jó játéktárgyak” pedagógiai kritériumai. A gyermek igényei és játékipar kínálata.
- A gyermekek játékának megfigyelése és elemzése.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a 2–7 éves korosztály játéktevékenységének jellemzőit, a játékfolyamatot elindító lelki szükségleteket;

- ismerjék az *Óvodai nevelés országos alapprogramjának* játékra vonatkozó fejezetét, értelmezzék annak tartalmát az óvodai gyakorlatban;
- a gyermek életkori és egyéni igényeinek, élményeinek figyelembe vételével legyenek képesek a szabad játék támogatására;
- legyenek képesek eligazodni klasszikus és hagyományokon alapuló gyermekjátékok témakörében, és kiválasztani az egyes életkoroknak megfelelő játékokat;

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. B. Méhes Vera (1993): *Az óvónő és az óvodai játék*. Calibra, Bp.
2. Kósáné Ormai Vera (2001): *A mi óvodánk*. OKKER, Bp.
3. Magyar Beck Anna (szerk.) (1999): „*Hüvelykujjam almafa...*” Alexander Stúdió Bt. Bp.
4. Payne, K. J.(2013): *Egyszerűbb gyermekkor*. Kulcslyuk Kiadó, Bp.
5. Pintér Éva (2004): *Játék az óvodában*. In: Porkolábné Balogh Katalin – Balázsné Szűcs Judit – Szaitzné Gregorits Anna: *Komplex prevenciós óvodai program*. Trefort Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit (2009): *A gyermekek képzelt társai*. Csimbe, Furta és a többiek. In: *Óvónők kincsestára*. 2009. február. Módszertani kézikönyv. Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft. Bp.
2. Böszörményi László (1999): *Számítógép az óvodában? Tani-tani*. AKG Kiadó, Bp.
3. Einon, D.(2004): *Kreatív játékok*. Alexandra Kiadó, Pécs
4. Falvai Károly (1990): *Ritmikus mozgás – énekes játék óvodásoknak, kisiskolásoknak*. OPI, Bp.
5. Gerő Zsuzsa (2002): *Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban*. Flaccus Kiadó, Bp.
6. Göbel Orsolya (2005): *Mozgás a képzelet szárnyán*. L'Harmattan Kiadó, Bp.
7. Polcz Alaine (1999): *Világjáték*. Pont Kiadó, Bp.

A DIFFERENCIÁLÁS PSZICHOLOGIÁJA ÉS PEDAGÓGIÁJA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A differenciálás pszichológiája és pedagógiája	8	2	gyj	K	IV.	Általános pedagógia és didaktika

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Az óvodai inkluzív nevelés szemléletének megalapozása.
- Felkészíteni a hallgatót a pedagógiai, pszichológiai és szociokulturális szempontú megközelítéssel az óvodás gyermekek egyedi jellemzőinek felismerésére.
- A hallgató ismerje meg a pedagógiai hatásrendszer megtervezésének lehetőségeit és az egyéni bánásmód alkalmazását.

TANANYAG:

- Az óvoda, mint a társadalmi egyenlőtlenség kiegyenlítésének eszköze és diszfunkciói: gyermekek és családjaik eltérő társadalmi rétegződése; eltérő kulturális háttere, származása, vallása; gyermekek eltérő képességei; többség és kisebbség együttélésére született bikulturális szocializáció.
- A fogyatékoság, tanulás-, teljesítmény-, beilleszkedés-, viselkedés-, és magatartászavar meghatározása, a definiálás elvi szempontjai.
- A tanulás- és magatartászavar, mint komplex tünetegyüttes, gyökértünetek a pszichomotoros fejlődésben. Kialakulásuk neuropszichológiai, pszichoszociális és pedagógiai megközelítése.
- Multikulturális nevelés.
- Integráció, inklúzió.
- Jogsabályi háttér.
- A pedagógiai megismerés, módszerei.
- A differenciált tervezés.
- A differenciálás lehetőségei, a játékban, a különböző tevékenységekben, a cselekvésen keresztül történő ismeretszerzésben.
- A társas kapcsolatok alakulását elősegítő közösen végzett feladatok, tevékenységek, a kooperatív technikák alkalmazása az óvodában.
- A szociális képességet, a kognitív funkciókat és a kommunikációt fejlesztő játékos eljárások.
- Az óvodapedagógus segítőkapcsolata a családdal, együttműködés más szakemberekkel. Az óvodapedagógus kompetenciája az inkluzív nevelésben.

KÖVETELMÉNYEK:

- Legyenek tájékozottak az inkluzív nevelés tartalmáról, az ezzel kapcsolatos szerepváltozásokról.
- Ismerjék fel az egyéni szükségleteket, s tudják ahhoz igazítani a tervezést, az óvodai nevelés, fejlesztés folyamatát.
- Fogadják el és tudjanak együttműködni a gyógypedagógussal, más segítő szakemberrel és a családdal.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Barnáné Likovszky Márta (2009) Az egyéni bánásmód és a differenciált fejlesztés alapja és tevékenységeinek segítése. In Új Pedagógiai Szemle, 5-6.sz. június 17.
2. Gereben Ferencné (2009) Tanulási sikeresség – (anya)nyelvi kompetencia. In: Gyógypedagógiai Szemle 2-3. sz.
3. Réthy Endréné (2002). Speciális szükségletű gyermekek nevelése, oktatása Európában. Az integráció és inklúzió elméleti és gyakorlati kérdései. In: Magyar Pedagógia 102. évf. 3. sz. 281-300.
4. Ribiczey Nóra (2010): Környezeti hatások és intellektuális fejlődés – Különböző megközelítések a környezet releváns aspektusainak megragadására. In: Gyógypedagógiai Szemle XXXVIII. évf. 1.sz. 46-61.
5. Dr. Szóke Anna: A tehetség felismerésének szinterei az óvodáskorban.
www.nyeomszsz.org/orszavak/pdf/SzokeTehetseg.pdf

AJÁNLOTT IRODALOM

1. Gósy Mária (2004): Gyermekkori beszédészlelési és beszédmegértési zavarok. Budapest
2. Józsa Krisztián (2007) Hátrányos helyzetű óvodások játékos fejlesztése a DIFER Programcsomag alapján. In: Új Pedagógiai Szemle, 5.sz.
3. Páli Judit (2004): Rakosgató! Figyelem, emlékezet- és gondolkodásfejlesztő játékcsalád. DM, Budapest
4. Szombathelyiné dr. Nyitrai Ágnes – dr. Bakonyi Anna (2008). Bölcsőde-óvoda közös intézményként működtetése. Biztos Kezdet. 3-26.
5. Torsten Kunz (2008): Pszichomotoros fejlesztés az óvodában. Dialóg Campus Kiadó.

CSOPORTOS GYAKORLAT (ESETELEMZÉS)

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Csoportos gyakorlat esetelemzés.	12*	2	m	K	VI.	-

*A szakmai gyakorlat része

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Fejlessze a pedagógiai munka hatékony és eredményes elvégzéséhez szükséges készségeket, erősítse a pszichológiai kulturáltságot, és formálja a kapcsolati készségeket. Keltse fel, növelje az önismeret-önnevelés igényét.
- Segítse elő a pályaszocializációt, fejlessze a felsőoktatásbeli tanulmányokhoz szükséges készségeket és képességeket.
- Csoportdinamikai történések és célzott gyakorlatok, speciális technikák alkalmazásával gyorsítsa a hallgatók ön- és társismereti tapasztalatait, fejlessze kommunikációját, empátiáját, toleranciáját, konfliktuskezelő képességét; gyakoroltassa ezeket szimulált helyzetekben és valós élmények feldolgozása során.
- Készítsen fel a pályán várható interperszonális eseményekre, és gyakoroltassa azok hatékony kezelését.

TANANYAG:

- Csoportalkotás, csoportfolyamatok, csoportdinamika
- Önismeret, énkép és énídeál, az önmegítélés pontossága
- Bizalom és önbizalom. Sikerek és kudarcok
- Mások megismerésének pszichológiai sajátosságai
- A „mátság” tolerálása
- Önérvényesítés lehetőségei és határai
- Konfliktuskezelési stratégiák
- Az együttesség mint csoportos erő
- A társas hatékonyság fokozása
- Pályaválasztási motívumok. Jövőkép és elvárások.
- A pedagógus pályához szükséges készségek és képességek
- Tanulási stílusok és stratégiák

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerkedjenek saját alapvető pszichés mechanizmusaiikkal; alkossanak képet pl. stressztűrő képességükről, élmény-feldolgozási módjaikról, konfliktuskezelési és tanulási stratégiáikról.
- Lássák át, hogy ezen folyamatok egyéni módon zajlanak, az egyének különbözőségét gazdagítva.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bácskai Júlia (1993): Az önismeret pszichológiája. Magazin Kiadó Bp.
2. Bagdy – Telkes (1989): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Bp.
3. Rudas János (2004): Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlat. Új

Mandátum, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Dévai Margit (1994): *Játszd meg magad!* Lamin Kft. Bp.

NEVELÉSTÖRTÉNET

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléstörténet	10	3	k	K	I.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Alapozza meg a hallgatók történeti szemléletét a pedagógia történetének és gyakorlatának megismeréséhez,
- mutassa be az egyetemes és a magyar nevelés- és óvodatörténet legfontosabb csomópontjait, kiemelve a legjelentősebb tényeket és összefüggéseket,
- ismertesse meg a hallgatókat a társadalmi változások és a nevelés, a közoktatás és az óvodai nevelés összefüggéseinek történeti elemzésével, annak módszereivel,
- alakítsa ki és fejlessze a hallgatók érzékenységét és készségét a pedagógiai problémák történeti szempontú megközelítésére, értelmezésére, elemzésére és értékelésére,
- nyújtson tájékoztatást a neveléstörténet alapvető forrásairól, annak problémátörténeti elemzéséről,
- tegye alkalmassá a hallgatókat a nyomtatott források megértésére és értelmezésére.

TANANYAG:

- Az ókori keleti kultúrák nevelésügye, a görög és a római nevelés.
- A középkori nevelés fő kérdései, intézményes formái. A reneszánsz ember és világgépének változásai, a reformáció és ellenreformáció iskolarendszere.
- A polgári nevelés történetének első szakasza (XVI-XVIII. század):
- Comenius és Apáczai munkásságának összehasonlító elemzése.
- Locke polgári elvei a nevelésben, Pestalozzi és Rousseau pedagógiája, a felvilágosodás pedagógiai elvei.
- Az I. és a II. Ratio Educationis. A dualizmus közoktatás politikája, Eötvös József munkássága.
- A pedagógia tudományának herbarti rendszere, Herbart és követői. A gyermektanulmány, Nagy László pedagógiája és az Új Iskola mozgalom. Claparède, Decroly és az új pedagógiai törekvések.
- A reformpedagógia fontosabb irányzatai és személyiségei, New School, Landerziehungsheim mozgalom. Montessori Maria, Rudolf Steiner és a Waldorf pedagógia, Freinet és a Jena-Plan pedagógia és hatásuk a kisgyermeknevelésre.
- Az oktatás elvei, átalakulása hazánkban 1945-től napjainkig.
- A tanítóképzés történeti alakulása hazánkban.
- A család és a gyermek helyzetének alakulása a különböző történeti korokban.
- A nőnevelés története hazánkban (Brunszvik Teréz, Teleki Blanka, Karacs Teréz, Zirzen Janka, Veres Pálné stb.)
- A kisgyermeknevelés kezdeti intézményei: spontán alakulatok, Oberlin tevékenysége, az első óvoda (infant school) és Robert Owen tevékenysége.
- A hazai óvodaügy alakulása (az első kisdédóvóink, az 1891. évi kisdédóvási törvény, a kisdédóvás ügye a két világháború között, a szocialista óvoda és óvodapedagógia).
- A hazai óvóképzés történetének alakulása.

- A hazai óvodapedagógia jeles képviselői (Brunsztvik Teréz, Ney Ferenc, Wargha István, P. Szathmáry Károly, Peres Sándor, Péterfi Sándor stb.).
- A pedagógusszerep történeti változásai, az óvodapedagógussal szembeni elvárások alakulása, az óvodapedagógus presztízse.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók ismerjék:

- a neveléstörténet alapvető anyagát, a változás, fejlődés folyamatát kronologikusan és problémátörténeti szempontokat érvényesítve, irányát az egyes történelmi korszakokban,
- a kisgyermeknevelés történeti alakulásának főbb kulcsmozzanatait,
- és alkalmazzák a neveléstörténeti kutatások módszereit

legyenek képesek:

- értelmezni a pedagóguspálya professzionalizálódásának folyamatát,
- a neveléstörténeti tények szakszerű vizsgálatára, elemzésére, értékelésére,
- a mai neveléstudományi, közoktatáspolitikai problémák és eredmények történeti okainak, összefüggéseinek értelmezésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Donáth Péter (2008): *A magyar művelődés és tanítóképzés történetéből*. Trezor Kiadó, Budapest.
2. Kelemen Elemér (2000): *Az óvoda a magyar társadalom történetében I–III. rész. Óvodai Nevelés*, 4., 5., 6.
3. Mészáros István, Németh András és Pukánszky Béla (1999): *Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Osiris, Budapest.
4. Mészáros István, Németh András és Pukánszky Béla (2004): *Neveléstörténeti szöveggyűjtemény*. Osiris, Budapest.
5. Németh András és Pukánszky Béla (2003): *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Apáczai Csere János (1976): *Apáczai Csere János válogatott pedagógiai művei*. Tankönyvkiadó, Budapest.
2. Augustinus, A. (1999): *Szent Ágoston vallomásai*. Szent István Társulat, Budapest.
3. Bollókné Panyik Ilona (1991): *A Budapesti Tanítóképző Főiskola*. Tankönyvkiadó, Budapest.
4. Comenius, J. A. (1992): *Didactica Magna*. Seneca Kiadó, Budapest.
5. Donáth Péter (2008): *A magyar művelődés és tanítóképzés történetéből*. Trezor Kiadó, Budapest.
6. Endrődy-Nagy Orsolya (2010): *Gyermekkép a 16. századi Németalföldön id. Peter Brueghel művein. Iskolakultúra*, 7-8. 137-147.
7. Endrődy-Nagy Orsolya: *Középkor és reneszánsz – adalékok egy lehetséges gyermekképi paradigmaváltáshoz. Gyermeknevelés*, I. évf.1. sz. 63-73. ISSN 2063-9945 letöltés ideje: 2013. május 28. http://www.tofk.elte.hu/gyermeknevelés/1_szam/Endrody_kozepkor.pdf
8. Freinet, C. (1982): *A modern iskola technikája*. Budapest.
9. Golnhofér Erzsébet és Szabolcs Éva (2005): *Gyermekkor: nézőpontok, narratívák*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
10. Mészáros István (1981, szerk.): *Ratio educationis: az 1777-i és az 1806-i kiadás magyar nyelvű fordítása*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

11. Mészáros István, Németh András és Pukánszky Béla (2003, szerk.): *Neveléstörténet szöveggyűjtemény*. Osiris, Budapest.
12. Mikonya György (2009): *Rend a rendetlenségben avagy a szabadság útvesztői – anarchisták és nevelés*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest
13. Mikonya György (2006): Pedagógiai életképek az 1945 utáni magyar nevelés történetéből. In: Szabolcs Éva (szerk.): *Pedagógia és politika a XX. század második felében Magyarországon*. Eötvös József Kiadó, Budapest, 59-114.
14. Mikonya György (2003): *Kiút vagy tévút? Reformpedagógiai újítások a német internátusi nevelésben*. Eötvös József Kiadó, Budapest.
15. Mikonya György (2002): Két Herbart-tanítvány: K. V. Stoy és W. Rein az iskolapedagógia megújításáért. *Iskolakultúra*, 5. 27-38.
16. Mikonya György (2002): Abbotsholme – a reformpedagógia kezdete. In: Németh András (szerk.): *Reformpedagógia-történeti tanulmányok. Európai kölcsönhatások, nemzeti sajátosságok*. Osiris Kiadó, Budapest. 9-25.
17. Mikonya György (2013): *Folytonosság és törés az egyetemek világában - a kezdetektől a felvilágosodásig*. Eötvös kiadó, Budapest.
18. Montessori, M. (2002): A gyermek felfedezése. Cartaphilus Kiadó, Budapest.
19. Nagy Sándor (1972, szerk.): *Nagy László válogatott pedagógiai művei*. Tankönyvkiadó, Budapest.
20. Németh András és Pukánszky Béla (2004): *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat, Budapest.
21. Németh András (1996): *A reformpedagógia múltja és jelene*. Tankönyvkiadó, Budapest.
22. Németh András (2000): A reformpedagógia aktualitása a gyermek évszázadának utolsó évtizedében. In: Pukánszky Béla (szerk.): *A gyermek évszázada*. Osiris Kiadó, Budapest. 135–148.
23. Németh András és Skiera, E. (1999): *Reformpedagógia és az iskola reformja*. Tankönyvkiadó, Budapest.
24. Németh András, Mikonya György és Skiera, E. (2005a, szerk.): *Életreform és reformpedagógia – nemzetközi törekvések magyar pedagógiai recepciója*. Gondolat Kiadó, Budapest.
25. Németh, A., Skiera, E. és Mikonya, Gy. (2006, Hrsg.): *Reformpädagogik und Lebensreform in Mitteleuropa – Ursprünge, Ausprägung und Richtungen, länderspezifische Entwicklungstendenzen*. Gondolat Kiadó, Budapest.
26. Petersen, P.(1998): A Kis Jena-Plan. Osiris Kiadó, Budapest.
27. Platón (1988): Az állam. Gondolat, Budapest.
28. Pirka Veronika (2010): Az életreform „megmentés” motívumának megjelenése a 20. Század eleji magyar pedagógiai sajtóban, a Népművelés példája alapján. *Iskolakultúra*, 7-8. Melléklet.

ÁLTALÁNOS PEDAGÓGIA ÉS DIDAKTIKA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Lezárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
Általános pedagógia és didaktika	10	2	k	K	II.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókat az általános pedagógia és az oktatásban alapvető és aktuális – a gyakorlat szempontjából is releváns – ismeretanyagával, továbbá
- a spontán és a szervezett óvodai tevékenységekben történő tapasztalatszerzés sajátos tanulásmódszertani vonatkozásaival;
- tegye alkalmassá az óvodapedagógus jelölteket az óvodás gyermek életkori jellemzőihez és sajátos igényeihez igazodó tanulásának elősegítésére;
- az elmélet és gyakorlat kapcsolódási pontjainak felmutatásával fokozza a hallgatók pedagógiai érzékenységét.

TANANYAG:

- Bevezetés a pedagógia tudományába: a pedagógia mint tudomány, a nevelés lehetősége és szükségessége;
- Alapfogalmak; a nevelés céljai; értékek a nevelésben, alternatív nevelés;
- Az óvoda helye a közoktatás rendszerében. Az óvodai nevelés célja, feladatai, funkciói, alapelvei, rendszere;
- Az óvodai tanulás pszichés feltételei, motivációs háttere;
- A játékosság és a tevékenységközpontúság mint a személyiségfejlődést elősegítő tényezők;
- Az óvodai tanulás tartalmi kérdései, a műveltségterületek komplex, valamint a különböző tevékenységekbe és tevékenységformákba integrált megjelenítési lehetőségei;
- Az óvodapedagógus módszerei és eljárásai, módszertani kultúráltsága, a szervezett gyermeki tapasztalatszerzés módjai. A gyermeki tevékenység jelentősége, indirekt irányítása;
- A spontán és a szervezett óvodai tapasztalatszerzés objektív és szubjektív feltételeinek megszervezése és annak pedagógiai kérdései, szervezeti formái;
- Az óvodapedagógus tervező, szervező, előkészítő munkája;
- A differenciált személyiségfejlődés elősegítésének pedagógiai alapjai, a személyes bánásmód szükségessége a tapasztalatszerzési folyamatban;
- Az iskolába való átmenet pedagógiai kérdései, az érés elősegítését megkönnyítő alternatív programok;
- Az iskolai tanítás folyamata, tartalmi, metodikai, szervezési és tervezési kérdései.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók ismerjék

- a pedagógia tudományának helyét, rendszerét, tudományközi kapcsolatait és kutatási módszereit;
- a pedagógia alapfogalmait, azok sajátosan óvodai vonatkozásait, valamint ismerjék fel azok összefüggéseit;

- az óvodás gyermekek tapasztalatszerzésével kapcsolatos törvényszerűségeket;
- a gyermekek egyéni tapasztalatszerzésének jellegzetességeit;
- Az óvodai nevelés országos alapprogramját, és legyenek tájékozottak a pedagógiai és az óvodapedagógiai szakfolyóiratokban.
- Legyenek képesek
- az óvodás gyermekek sajátos igényeinek megfelelő változatos tevékenységek tervezésére, szervezésére és elemzésére;
- az óvodai tapasztalatszerzés folyamatának differenciált, személyre szóló megtervezésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Einon, Dorothy (1999): A tanulás kezdetei. Aquila Könyvkiadó. 24–25., 42–71., 118–125., 128–131.
2. Falus Iván (2003, szerk): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
3. Hunyady Györgyné – Nádasi Mária (2004): Pedagógiai tervezés. Comenius Bt., Pécs.
4. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi óvodánk. OKKER, Budapest. 173-199.
5. Kovács György – Bakosi Éva (2004): Óvodapedagógia I. Debrecen.
6. M. Nádasi Mária (2001): Adaptivitás az oktatásban. Comenius Bt., Pécs.
7. Porkolábné Dr. Balogh Katalin - Balázsne Szűcs Judit - Szaitzné Gregorits Anna (2004): Komplex prevenció óvodai program – Kudarc nélkül az iskolában. Argumentum Kiadó, Budapest.
8. Vonatkozó jogszabályok és azok módosításai

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. 137/1996. Kormányrendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról.
2. A többször módosított 1993. évi LXXXIX. Törvény a közoktatásról.
3. 255/2009. (XI. 20.) Kormányrendelet módosításáról
4. Nevelőmunka az óvodában. Útmutatás az óvónők számára. Tankönyvkiadó, Budapest.
5. Bakonyi Anna (1995): Irányzatok, alternativitás az óvodai nevelés területén. Tárogató Kiadó, Budapest. 7-16.
6. Bakonyi Pálné – Szabadi Ilona (szerk., 1971): Az óvodai nevelés programja. Tankönyvkiadó, Budapest.
7. Hegyi Ildikó (1998): Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban. Okker Kiadó, Budapest.
8. Nagy Jenőné (2009): Az óvoda funkciójának, célrendszerének elemzése, értékelése. <http://www.ofi.hu/tudastar/ovodai-nevelesi/ovoda-funkcioinak>
9. Skiera, Ehrenhard (1966): A gyermek alapvető lelki szükségletei és figyelembevételük az iskolában. In: Gereben Ferencné – Kereszty Zsuzsa (szerk.): Különböznek. BTF, Budapest, 19–26. vagy A gyermek alapvető lelki szükségletei és azok figyelembevétele a nevelés során. Kisgyermeknevelés. (évszám nélkül) 2. évf. 2.

ÓVODAPEDAGÓGIA – NEVELÉSELMÉLET

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Óvodapedagógia-nevelésemélet	15	4	sz	K	III.	Fejlesztélektan Általános pedagógia és didaktika

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Alapozza meg a hallgatók elméleti és módszertani kultúráját és pedagógiai kompetenciáját, hogy alkalmassá váljanak az óvodáskorú gyermekek nevelésére, a családi nevelés folytatására, kiegészítésére;
- ismertesse a családi és óvodai nevelés folyamatának hatásrendszerét, valamint a gyermekek testi, lelki szükségleteihez igazodó óvodai élet kialakításának feladatait, továbbá
- az óvodai nevelési gyakorlatot jellemző alternatív pedagógiai modelleket;
- formálja a hallgatók pedagógiai szemléletét, különös tekintettel a gyermekek minden felett álló érdekének és játéktevékenységének prioritásában;
- orientáljon az elméleti ismeretek és az óvodai tapasztalatok összekapcsolására

TANANYAG:

- Embereszmény és nevelés, gyermekkép és nevelésfilozófia az óvodapedagógiában.
- Autonómia és pluralizmus köznevelési-közoktatási rendszerünkben. A "világnézeti semlegesség" értelmezése a pedagógus munkájában.
- Az óvodai nevelés cél- és feladatrendszerét, tartalmát meghatározó dokumentumok, az óvodapedagógus feladatai a nevelési hatásrendszer megtervezésében.
- A szocializáció és a nevelés hatásrendszere, a pedagógiai folyamat és hatás modellje, óvodapedagógiai sajátosságai.
- Az óvoda és a család kapcsolatrendszere, együttműködésük tartalma, formái, szervezetei.
- A minőségbiztosítás és -fejlesztés értelmezése, a nevelés hatékonyságának vizsgálata a pedagógiai munkában.
- Pedagógiai módszerek, eszközök, gyermeki jogok.
- A nemzeti és etnikai kisebbség nevelési irányelvei. A nemzeti, etnikai hovatartozás, mint a szocializáció része. A nemzeti, etnikai hagyományok megjelenítésének lehetőségei az óvodai nevelési folyamatban.
- A nevelés individuális és közösségi jellege a befogadás, a gondozás, a szokásalakítás folyamatában.
- Az óvodák helyi nevelési programjainak elemzése nevelésfilozófiájuk, óvodaképük és helyi sajátosságaik alapján.
- Nevelési helyzetek elemzése a pedagógiai módszerek, eljárások alkalmazhatósága, eredményessége szempontjából.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje és értse:

- a nevelésemélet alapfogalmait, a pedagógiai szaknyelvet;
- a legjelentősebb hazai és nemzetközi pedagógiai irányzatokat és ezek óvodai adaptációit;

- a közoktatási rendszert, az óvodai nevelés célját, funkcióit a társadalmi igények, törvényi vonatkozások tükrében;
- a nevelési folyamat és a nevelőhatás óvodai struktúráját: a befogadás, a szokásalakítás feladatait;
- az óvodapedagógus és a gyermekek kapcsolatteremtésének, a gyermekek megismerésének, nevelésének sajátos óvodai módszereit, eszközeit;
- a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozók nevelésének óvodai irányelveit, érvényesítésük lehetőségeit, az etnikai nevelést szolgáló alternatív programokat és az identitástudat, a hazaszeretet megalapozásának lehetőségeit az érzelmi nevelésben;
- a család és az óvoda kapcsolatrendszerét;
- az intézményi átmenetek megkönnyítésének pedagógiai stratégiáit: család-bölcsőde-óvoda-iskola.

A hallgató legyen képes:

- a szemináriumi munkában az előadásokon hallottak és a szakirodalom feldolgozásának integrálásával aktív részvételre, önálló feladatok elvégzésére, véleményalkotásra, a pedagógiai szaknyelv használatára;
- az óvodai tapasztalatainak a tananyaghoz kapcsolására, a gyermekek minden felett álló érdekének érvényesítésére, a gyermeki játéktevékenység elsődlegességének pedagógiai értelmezésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Furray R. Katalin (2001): Mások-e a cigány gyerekek? Óvodai Nevelés, 7. sz. 244-249.
2. Kovács György – Bakosi Éva (é.n.): Óvodapedagógia I kötet. Debrecen.
3. Korintus Mihályné – Villányi Györgyné – Mátay Katalin – Badics Tiborné (2004): Gyermekünk gondozása, nevelése. NCSSZI, Budapest.
4. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi óvodánk. OKKER, Budapest.
5. Vonatkozó jogszabályok és azok módosításai
6. OECD Oktatási Igazgatóság (2005): A kisgyermekkorai nevelés és gondozás irányelvei. Magyarországi Országjelentés az OECD „A kisgyermekkorai nevelés és gondozás szakpolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához. Országos Közoktatási Intézet, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.
7. Zrinszky László (2002): Neveléelmélet. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bakonyi Anna (2008): Játék – tanulás – érzelem – erkölcs. Pedagógiai koncepció 3. Óvodai Nevelés kompetenciaterület – elméleti alapvetések. Educatio Kht. 159-168. http://www.sulinet.hu/tanar/kompetenciateruletek/ovodai_neveles/dokumentumok/elmelet_alapvetesek.pdf
2. Bukovicsné Nagy Judit (2003): Egészségmegőrzés társadalmi programja az óvodákban. Óvodai Élet. 2. sz. 12-17.
3. Burow, Sharon (2010): Az elejétől kezdve: a családi partnerkapcsolatok ápolása. Kisgyermek, 2-3. sz. 13-15.
4. Burow, Sharon (2010): Minden pontot összekötsz? A szülőkkel való partnerkapcsolat létrehozása. Kisgyermek, 2-3. sz. 18-22.
5. Gombocz János – Trencsényi László (2007): Változatok a pedagógiára. Okker Kiadó, Budapest.

6. Jávorné Kolozsváry Judit (2004): Az óvodapedagógus személyisége. In: A pedagógusszerep kihívásai. Trezor Kiadó, Budapest.44-58.
<http://mek.oszk.hu/08900/08978/08978.pdf>
7. József István (2010): A csecsemő és a kisgyermek erkölcsi fejlődése. In: Képzés és gyakorlat – Training and practice 2. sz. 95-102.
8. M. Nádasi Mária (2006): Pedagogikum a hétköznapokban. In: A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése 1. kötet (M. Nádasi Mária, Hunyady Györgyné, Trencsényi László: Pedagogikum a hétköznapokban és a művészetekben) 4-11.
<http://mek.niif.hu/05400/05447/05447.pdf>
9. Székely Ilona (2008): Napirend, folyamatos napirend. Óvodai nevelés kompetenciaterület – elméleti alapvetések. Educatio Kht. 202-210.
10. http://www.sulinet.hu/tanar/kompetenciateruletek/ovodai_neveles/dokumentumok/elmelet_alapvetesek.pdf
11. Vekerdy Tamás (2001): Kicsikről nagyoknak 1. rész. A kisgyermekkor. Park Könyvkiadó, Budapest.

BEVEZETÉS A PEDAGÓGIAI KUTATÁS MÓDSZEREIBE

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereiben	8	1	m	K	IV	Óvodapedagógia-nevelésemélet-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókat a kutatás alapvető metodológiai kérdéseivel;
- tegye képessé őket a kutatásról szóló szakirodalmi közlemények értelmezésére, kutatás tervezésére és lebonyolítására, kutatómetodikai tapasztalataik hasznosítására szakdolgozatuk írásában.

TANANYAG:

- A pedagógiai kutatás *célja*, tárgya. A pedagógiai kutatások sajátosságai. *Kutatási stratégiák*.
- Kutatás természetes és vizsgálati helyzetben.
- A pedagógiai kutatás *folymata* (a kutatási probléma meghatározása; a témára vonatkozó szakirodalom kritikai áttekintése; feltételezések, hipotézisek megfogalmazása; a kutatási stratégia eldöntése; a módszerek és eszközök megválasztása; a minta meghatározása; a kutatás végrehajtása; az adatok mennyiségi és minőségi elemzése; az eredmények közreadása).
- *Kutatási módszerek és eszközök*:
 - A megfigyelés, a kikérdezés, a dokumentumelemzés; a tartalomelemzés;
 - Tesztek (pszichológiai tesztek; tudásszintmérő tesztek);
 - Szociológiai és antropológiai módszerek felhasználása pedagógiai kutatásban.
- *Az adatok mennyiségi (kvantitatív) elemzése*. Az adatok fajtái; az adatok átalakítása változókká; adatok rendezése és bemutatása. Az adatok elemi szintű statisztikai vizsgálata (abszolút és relatív gyakoriság; középérték (átlag); szóródás mérőszámai (szórás); szignifikancia- és összefüggés-vizsgálatok.
- *Az eredmények minőségi (kvalitatív) elemzése és bemutatása*
Az alapadatok, az összefüggések, a számított mutatók pontos tartalma, értelmezése; kapcsolat az előfeltevések és az eredmények között; az eredmények összevetése a szakirodalomban publikált korábbi vizsgálatok eredményeivel és a gyakorlat tapasztalataival; az eredmények általánosíthatósága; reflexió a kutatás egész menetére, megbízhatóságára; kutatási és gyakorlati javaslatok.

Gyakorlati feladatok:

- Témabibliográfia készítése;
- publikált pedagógiai kutatások értelmezése;
- egy megadott témarészlet feldolgozásának terve különböző módszerekkel;
- kutatási terv készítése megadott témára;
- kapott adatok elemi szintű, leíró jellemzése;
- következtetések megfogalmazása grafikonokról, táblázatokról, folyamatábrákról, szociogramról stb.;
- szabadon választott témában önálló (próba)vizsgálat elvégzése.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a pedagógiai kutatás alapvető kérdéseit;
- legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására; nyomtatott és elektronikus források, szövegek, adatsorok, diagramok megértésére és értelmezésére;
- tudjanak témabibliográfiát készíteni, egy megadott problémakörre kutatási tervet készíteni, valamint egy önálló vizsgálatot lebonyolítani.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Falus Iván (szerk.) (2000): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Kiadó, Bp.
2. Kósáné Ormai Vera (1998): A mi iskolánk. Iskolafejlesztési Alapítvány. AduPrint Kiadó, Bp.
3. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi óvodánk. Okker Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Golnhofer Erzsébet (2001): Az esettanulmány. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
2. Szabolcs Éva (2001): Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
3. Szokolszky Ágnes (2004): Kutatómunka a pszichológiában. Osiris Kiadó, Bp.

CSALÁDPEDAGÓGIA, CSALÁDSZOCIOLÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Családpedagógia, családpszichológia	8	2	gyj	K	IV.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókat a családon belüli kommunikációs stílus változásaival az egyes történelmi korszakok, illetve a különböző társadalmi rétegek összefüggésében;
- nyújtson betekintést abba, hogy az egyes szubkultúrák, kisebbségi csoportok családi struktúrái miben különböznek egymástól;
- nyújtson alapvető tudást arról, hogy az utóbbi tíz év társadalmi változásai milyen hatást gyakoroltak a családok mindennapi életére Magyarországon és Európában. Ismertesse a családdal való együttnevelés és együttműködés lehetőségeit az óvodában;
- formálja a hallgatók alapvető társadalmi érzékenységét a tanítványaik és a szülők vonatkozásában;
- tegye képessé a hallgatókat a gyermek családi háttérének jobb megértésére; a családokkal való hatékony együttműködésre;
- ismerjék meg a hagyományos és a változó családmodell érték- és normarendszerét, az átalakuló szülői szerepeket, a családi nevelés attitűdjeit, a nevelési módszereket, a családi nevelés sajátosságait;
- segítse elő a különböző társadalmi, szociokulturális helyzetben élő családokhoz való alkalmazkodást

TANANYAG:

- Családszociológiai elméletek.
- A család, mint intézmény szerepe a társadalomban.
- A család struktúra-rendszerű értelmezése.
- A modern családok társadalmi szerepe, funkciói. A családi életciklusok és működési szintek. A család, mint kiscsoport.
- A család közvetítő szerepe a személy a társadalom és az intézmény között.
- Különböző családi struktúrák az egyes európai történelmi korszakokban.
- A gyerekek családon belüli helyzetének, szerepének változásai a kora újkortól napjainkig.
- A modern európai nukleáris család funkciói és struktúrája.
- Családtípusok, családtipológiák.
- Az egyes családi alrendszerek jellemzői (háztartási, szülői, testvéri alrendszerek). Az alrendszerek közötti merev, ill. elmosódott határvonalak következményei.
- A családon belüli kommunikáció változásai a modernizáció során.
- A család úgynevezett "válságjelenségeinek" társadalmi háttere. (A válások növekvő aránya, a csökkenő születésszám és ezek összefüggései a társadalmi viszonyokkal. A munkanélküliség, a házasságkötési kedv csökkenése, az élettársi kapcsolat terjedése stb.)
- Alapvető demográfiai ismeretek a magyarországi családokról.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék a családi nevelés társadalmi jelentőségét.
- Ismerjék az egyes kisebbségi csoportok, (szub)kultúrák családi struktúrájának, értékeinek sajátosságait.
- Legyenek képesek a különböző családokkal való együttműködés társadalmi és egyéni jelentőségének átlátására.
- Tudjanak esettanulmányt készíteni egy gyermek családjáról.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Babbie, Earl (1999): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Bp. (Terepkutatás 303 – 335. p.)
2. Boreczky Ágnes (2004): A szimbolikus család. Gondolat, Budapest.
3. Hegedűs Judit (szerk.): Család, gyermek, társadalom. <http://mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf>
4. Shahr, Shulamith (2004): A negyedik rend (Nők a középkorban) Osiris Kiadó Bp.
5. Somlai Péter (1997): Szocializáció. Corvina Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Andorka Rudolf (2001): Gyermek, család, történelem. Budapest, Századvég Kiadó
2. Aries, Philippe (1987): Gyermek, család, halál. Gondolat Kiadó, Budapest
3. Boreczky Ágnes és mtársai (2007): Családok távolból és fényközelből. Budapest, Gondolat Kiadó
4. Dr. Haim Ginott (1997): Szülők és gyermekek. Medicina Könyvkiadó, Budapest
5. Educatio 2002 ősz. Család http://www.hier.iif.hu/hu/educatio_reszletes.php?id=7
6. Erikson, Erik H. (2002): Gyermekkor és társadalom. Osiris Kiadó, Bp.
7. Gábor Kálmán - Jancsák Csaba (szerk.,2004): Az ifjúsági korszakváltás. Belvedere, Szeged
8. Parke, R. D. (2013). Future families: Diverse forms, rich possibilities. John Wiley & Sons.

ALKALMAZOTT PEDAGÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Alkalmazott pedagógia	6	1	m	K	VI.	Óvodapedagógia-nevelésemélet!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Tegye képessé a hallgatókat az eddig tanult elméleti ismeretek (pedagógia, pszichológia, módszertanok) rendszerbe foglalására, az óvodai gyakorlatok tapasztalatainak felhasználására és kiegészítésére;
- segítse elő a szakirodalomban való tájékozódást és készítsen fel a tartalmi szabályozás változásainak és az aktuális óvodaügyi kérdések értelmezésére;
- ismertesse meg a családokkal való együttműködés hatékony formáit, valamint a társintézményekkel és a szakszolgálatokkal való szakmai partnerség lehetőségeit;
- alakítson ki pozitív viszonyt az óvodapedagógusi munkával és az ellátandó tevékenységekkel kapcsolatban;
- járuljon hozzá a társadalmi érzékenység és a pedagóguspályához szükséges önismeret, önreflexió fejlesztéséhez.

TANANYAG:

- A pedagógiai és pszichológiai ismeretek alkalmazására épülő gyakorlati feladatok:
 - a gyermekvédelem aktuális kérdéseinek elemzése,
 - az óvodapedagógus gyermekvédelemben betöltött szerepe, a problémák megoldásának gyakorlati megközelítése,
 - a gyermekvédelmi jelzőrendszeri tagokkal való együttműködés formái és lehetőségei,
 - a sajátos nevelési igényű gyermekek esélyeinek növelése az integrált és inkluzív nevelés keretein belül,
 - az óvoda és a család együttműködésének releváns formáinak bemutatása,
 - az óvoda mint szervezet belső és külső kapcsolatrendszerének értelmezés,
- a tartalmi szabályozás dokumentumainak elemzése, értékelése
- nemzetközi elvárások a kisgyermeknevelés területén az együttműködés és az összehasonlító pedagógiai szemlélet kialakítása érdekében,
- az óvodapedagógus személyiségének és szerepének több oldalról történő megközelítése, kiemelten a mentálhigiéné és a pályaszocializáció (képzés, továbbképzés) szemszögéből,
- a pedagóguspálya etikai és munkajogi kérdései.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató ismerje meg a társadalmi változások hátterét, és ennek tükrében tudja elemezni a hazai közoktatásügy és az óvodai nevelés összefüggéseit,
- ismerje a tartalmi szabályozás dokumentumait, és tudja azokat több szempontból elemezni,
- ismerje a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésével kapcsolatos feltételeit
- ismerje az önálló tanulással és/vagy szervezett továbbképzésekkel új kompetenciák

- elsajátításának lehetőségeit,
- ismerje és vállalja a pedagógus etika normáit, és ezek szerint készüljön hivatására,
 - ismerje meg a pedagógiai érzékenység fejlesztésének lehetőségeit, a problémák felismerésétől, azok kritikus elemzésén keresztül a konfliktushelyzetek megoldása során,
 - tudja, hogy kompetenciájából milyen szakmai lehetőségei és feladatai adódnak,
 - ismerje meg a családokkal, a bölcsődével, az iskolával való együttműködést, a társintézményekkel, fenntartókkal való kapcsolattartást elősegítő sikeres kommunikáció alapelveit és feltételeit,
 - legyen képes a szakszolgálatokkal való kooperáció jogi, szakmai, etikai feltételeit tudatosan használni,
 - ismerje az értelmiségi szerep betöltésének adekvát alapjait,
 - ismerje az önképzés lehetőségeit, innovatív pedagógiai tevékenység elemeit.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Babusik Ferenc (2003): Roma gyerekek óvodáztatása. Új Pedagógiai Szemle, 6.
2. Hegedűs Judit (2003): Gyermek- és ifjúságvédelem. In: Ronkoviczné dr. Faragó Eszter (szerk.): Hátrányok és stratégiák. Trezor Kiadó, Bp. 9–39.
3. Jávorné Kolozsváry Judit (szerk.) (2004): Az óvodapedagógus szerep kihívásai. Trezor Kiadó, Bp.
4. Korintus Mihályné – Villányi Györgyné – Mátay Katalin – Badics Tiborné (2004): Gyermekünk gondozása, nevelése. NCSSZI, Bp. A kötet letölthető a www.ncsszi.hu honlapról
5. Réthy Endréné (2002): A speciális szükségletű gyermekek nevelése, oktatása Európában. Az integráció és inklúzió elméleti és gyakorlati kérdései. Magyar Pedagógia, 3.
6. Szivák Judit (szerk.) (2001): Minőség az óvodában. OKKER, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Nagyné Szarka Júlia: Az óvónők szakmai elkötelezettsége I. rész: Óvodai Nevelés, 2000. 9., II. rész: Óvodai Nevelés, 2000. 10., III. rész: Óvodai Nevelés, 2001. 1.
2. Vágó Irén (2002): Óvodai intézményrendszer, óvodai nevelés az ezredfordulón. Új Pedagógiai Szemle, 12.
3. Villányi Györgyné (2002): Az óvodai nevelési dokumentumok elemzése, az óvodai nevelőmunka megfigyelése és az interjúk tapasztalatai. Új Pedagógiai Szemle, 12.
4. Villányi Györgyné (szerk.) (2001): Óvodavezetők kézikönyve. IX. kötet OKKER, Bp.
5. Virágné Katona Zsuzsa (2004): Kihívások és átalakulás a pedagógiai szakmai szolgáltatások és szakszolgálatok működésében. Új Pedagógiai Szemle, 6.

**KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓ
NEVELÉSTUDOMÁNYI MESTERKÉPZÉSI
ELŐTANULMÁNYOK KARI KÍNÁLATA**

INTERKULTURÁLIS NEVELÉS

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Interkulturális nevelés	2+1*	5	k	KV		Óvodapedagógia-nevelésmélet

(* KONTAKT ÓRA NÉLKÜL)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Közvetítsen olyan szemléletet és tudást, mellyel a különleges bánásmódot igénylő csoportok (nemzeti kisebbségek, roma gyermekek, bevándorlók) iskolai nevelésében az elfogadás alapelveit, az egyetemes emberi és nemzeti értékeket érvényesíti;
- tárja fel a társadalmi változások, a közoktatás és az iskolai nevelés összefüggéseit, interkulturalitás alapelveinek szemszögéből, ismertesse meg a multikulturális nevelés jogi hátterét, szabályozását;
- hangsúlyozza a pedagógus modellnyújtó szerepét az előítéletek csökkentésében, és a különböző kultúrájú gyermekek együttélésében;
- elemezze a multikulturalitásban rejlő nevelési lehetőségeket és a nevelési alkalmak gyakorlati megvalósítását;
- fejlessze a társadalmi érzékenységet, a másság elfogadását, közvetítse az egyetemes emberi és nemzeti értékeket.

TANANYAG:

- Nemzetközi elvárások a kisgyermeknevelés területén a multikulturális és az összehasonlító pedagógiai szemlélet kialakítása érdekében,
- az óvodapedagógus személyiségének és szerepének elemzése az előítéletek csökkentésében, a beilleszkedés és a társadalmi együttélés segítésében,
- a különböző közösségek idő- és térszemléletének, kulturális és nevelési szokásainak megismertetése, kiemelt szerepet szánva a roma, az arab és a kínai gyermekek elsődleges és másodlagos szocializációja jellegzetességeinek,
- a kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás, a szóbeli és metakommunikáció jellemzői a különböző kultúrákban;
- a kultúra, a kultúrsokk, az etnocentrikus nevelési modell történelmi és szociálpedagógiai dimenzióinak bemutatása;
- a szegregáció, az integráció fogalmainak értékelése, az esélyek növelésének pedagógiai módszereinek megismertetése;
- gyakorlati példák elemzésével a jellegzetes konfliktusok, és azok konstruktív megoldási lehetőségeinek megismerése, a nemzeti és etnikai kisebbségek nevelésének, a multikulturális nevelés lehetőségeinek megfigyelése óvodalátogatások során.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató

- tudja, hogy a különbözőség elfogadása természetes pedagógiai alapelv,
- ismerje a multikulturális nevelésben rejlő nevelési lehetőségeket és azt, hogy hogyan lehet ezeket az alkalmakat a legjobban felhasználni a beilleszkedés

- segítésében, az elfogadás értékének nevelésében,
- legyen képes az adaptív nevelésre, a differenciált bánásmódra, az előítéletmentes inter- és multikulturális nevelésre, az esélyek növelését szolgáló pedagógiai módszerek alkalmazására,
 - tudja elemezni az integráció és a szegregáció fogalmát,
 - ismerje a különböző kultúrák nevelési szokásait, elsődleges és másodlagos szocializációjának jellegzetességeit.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Babusik Ferenc (2003): Roma gyerekek óvodáztatása. Új Pedagógiai Szemle, 6.
2. Czachesz Erzsébet (1998): Multikulturális nevelés. Szöveggyűjtemény tanító és tanár szakos hallgatók számára. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged
3. Forray R. Katalin – Cs. Czachesz Erzsébet – Lesznyák Márta (2001): Multikulturális társadalom - interkulturális nevelés. In: Báthory Zoltán és Falus Iván (szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris Kiadó, Bp. 111 – 125.
4. Kereszty Zsuzsa (2001): Szempontok az iskolások multikulturális neveléséhez különös tekintettel a romákra. In: Szekszárdi Júlia (szerk.): Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek. OKI Kiadó – Dinasztika Tankönyvkiadó, Bp. 30 – 49.
5. Vámos Ágnes (2003): Különleges bánásmódot igénylő csoportok oktatása. In: Falus Iván (szerk.): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 447 – 468.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Boreczky Ágnes (1999): Multikulturális pedagógia - új pedagógia? Új Pedagógiai Szemle, 4.
2. Geertz, Clifford (2001): "A bennszülöttek szemszögéből". Az antropológiai megértés természetéről. In: Az értelmezés hatalma. Osiris, Bp. 227 – 245.
3. Heller Ágnes (1997): Az idegen. Múlt és Jövő Könyvek
4. Lőrincz László (1999): Életmódtörténet I – II. Gimnázium segédkönyv. AKG Kiadó, Bp.
5. Nahalka István – Torgyik Judit (szerk.) (2004): Megközelítések: a roma gyerekek nevelésének egyes kérdései. Eötvös József Kiadó, Bp.
6. Torgyik Judit (2004): Multikulturális társadalom, multikulturális nevelés. Új Pedagógiai Szemle, 4 – 5.

GYÓGYPEDAGÓGIAI ALAPISMERETEK

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Gyógypedagógiai alapismeretek	2+1*	5	k	KV		Óvodapedagógia-nevelésmélet

(*KONTAKT ÓRA NÉLKÜL)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Gyógypedagógiai alapismeretek és szemléletformálás útján mélyítse el a hallgatók elkötelezettségét, tolerancia és empátiaképességét az integrált/inkluzív neveléssel kapcsolatban;
- olyan attitűdöket alakítson, amelyek képessé teszik a szülőkkal, kollegákkal és más segítő szakemberekkel történő együttműködésre.

TANANYAG:

- Törvényi háttér;
- Gyógypedagógiai fogalmak (Paradigmaváltás a gyógypedagógiában);
- Mentális fogyatékoság:
 - enyhe mentális fogyatékoság;
 - mérsékelt mentális fogyatékoság;
 - súlyos mentális fogyatékoság;
 - igen súlyos mentális fogyatékoság.
- Az általános tanulási képességek zavara:
 - kitartás;
 - az impulzivitás önkontrollja;
 - társadalmi alkalmazkodóképesség;
 - a mozgáskoncentráció zavara.
- A speciális tanulási zavarok:
 - olvasástanulási zavarok és diszlexia;
 - számolástanulási zavarok és diszkalkúlia;
 - a nyelvi képességek zavara;
 - az írástanulás zavarai és diszgráfia
- Tanulási nehézség;
- Tanulási akadályozottság;
- Testi és érzékszervi fogyatékoság;
- Autizmus;
- Hiperkinézis;
- Érzelmi/ kapcsolati/ kommunikációs zavarok.
- A gyermek megismerésének pedagógiai módszerei:
 - megfigyelés;
 - tevékenységelemzés, -értelmezés (rajz, játék, társas kapcsolatok);
 - anamnézis;
 - családlátogatás;
 - exploráció.
- Kapcsolatfelvétel, -tartás a szakszolgálatokkal;

- A pedagógiai kompetencia meghatározása; pedagógiai program és módszerek kidolgozása;
- Együttműködés más szakemberekkel és a gyermek családjával;
- Korai fejlesztés, fejlesztő programok.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje

- és értse a közoktatás és az óvodai /iskolai nevelés /oktatás összefüggéseit;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésének törvényi lehetőségeit, feltételeit;
- a sajátos nevelési igényű óvodás/ iskolás gyermekek megnyilvánulásait; az egyes sajátos személyiség szerveződési módok jellemzőit;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését/oktatását segítő speciális, differenciáló nevelési/oktatási módszereket;
- az együttnevelés különböző fajtáit, lehetőségeit;
- az inkluzív együttnevelés feltételeit, lehetőségeit; a fejlődési zavarok pszichológiai, szociológiai, pedagógiai összefüggéseit;
- a nevelés, a fejlesztés elméletét, a 3 – 6, illetve a 6 – 12 éves korosztály differenciált és specifikus személyiségformálásának folyamatait, tevékenységeit, azok tervezését, módszereit; a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésének pedagógiai eszközeit, folyamatát.

Legyen képes

- a 3 – 6, illetve a 6 – 12 éves korú gyermekek személyiségfejlődéséhez szükséges feltételek biztosítására;
- a kompetenciájából adódó szakmai lehetőségeinek és feladatainak felmérésére;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek családjával való együttműködésre;
- a szakszolgálatokkal szakmai kapcsolat kialakítására, fenntartására;
- fogadja el a másságot, rendelkezzen toleranciaképességgel;
- rendelkezzen társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Adorján Katalin – Damó Eszter (2005): A diszlexia – veszélyeztetettség és a diszlexia jelenségek. Raabe Kiadó, Bp.
2. DSM – IV. Diagnosztikai kritériumok. Animula, Bp., 1997.
3. Gondosné Szabó Anna (2004): Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
4. Kolozsváry Judit (2005): Agresszióról óvodapedagógusoknak, tanítóknak. Raabe Kiadó, Bp.
5. Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról. A 2003. évi LXI. törvény módosításaival egybeszerkesztve. OKKER, Bp., 2003.
6. Mesterházi Zsuzsa (1998): Összefoglalás a tanulási akadályozottságról. In: Mesterházi Zsuzsa: A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. BGGyTF, Bp. 54. 58.
7. Metzger Balázs (2005): Együtt a gyermekekért. Raabe Kiadó, Bp.
8. Papp Gabriella (2005): Tanulásban akadályozott gyerekek integrált oktatása Raabe Kiadó, Bp.
9. 2/2005. (III.1.) OM rendelet

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Baron-Cohen, Simon – Bolton, Patrick (2000): Autizmus. Osiris Kiadó, Bp.
2. Cole, Marlene Anderson. – Cole, Jennifer S. (1998): Fejlődéslélektan. Osiris, Bp.
3. Feuer Mária (2000): A gyermekrajzok fejlődéslélektana. Akadémia Kiadó, Bp.
4. Illyés Sándor (szerk.) (2000): Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE BGGyFK, Bp.
5. Pákozdiné Kenderessy Katalin – Bánhidi Mária (szerk.) (1995): Az enyhén sérült gyermekek nevelése az óvodában. Hajdúböszörményi Óvóképző Főiskola
6. Wender, Paul H. (1997): A hiperaktív gyermek, serdülő és felnőtt. Medicina Kiadó, Bp.

GYERMEKVÉDELEM

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Gyermekvédelem	1+1*	4	gyj	KV		Óvodapedagógia-neveléselmélet

(*kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

Ismertesse meg a hallgatókat a gyermekvédelem alapvető fogalmaival annak érdekében, hogy tudják

- a hátrányos és veszélyeztetett gyermekekkel való foglalkozás specifikumait;
- a gyermekvédelmi jelzőrendszerrel való együttműködés lehetőségeit;
- a pedagógus kötelességeit és lehetőségeit a segítségnyújtásra.

TANANYAG:

- A hátrányos és a veszélyeztetett helyzet értelmezése;
 - a gyermekvédelem jogi háttere;
 - gyermekvédelmi jelzőrendszeri tagok és segítőszolgálatok;
 - a gyermeki jogok;
 - az iskolai gyermekvédelmi munka sajátosságai;
 - a gyermekbántalmazás jellemzői, tünetei, kezelésének lehetőségei;
 - gyermekotthoni nevelés alapjai;
1. az örökbefogadás dilemmái

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje

- a sajátos nevelési igényű és a hátrányos, veszélyeztetett helyzetű gyermekek nevelésének specifikumait, a segítségnyújtás formáit.

Legyen képes

- feltárni és kritikusán elemezni a gyermekvédelmi problémákat.
- önálló pedagógiai döntések meghozatalára, a lehetőségek közötti tudatos választásra.
- a sikeres kommunikációra, a családokkal, a bölcsődével, az iskolával, a gyermekvédelmi jelzőrendszeri tagokkal való együttműködésre,
- a szakszolgálatokkal a szakmai partnerség kialakítására az egyénnel és az egész gyermekcsoporttal való kapcsolatteremtésre

Rendelkezzen

- pedagógiai érzékenységgel

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bagdy Emőke – Telkes József (1988): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Bp.
2. Gáspár Károly (2004): Gyermekvédelmi és gyámügyi kézikönyv. Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Bp.
3. Hegedűs Judit (2001): Gyermek- és ifjúságvédelem. In: Ronkoviczné Faragó Eszter (szerk.): Hátrányok és stratégiák. Trezor Kiadó, Bp. 9 – 39. p.
4. Herczog Mária (2001): Gyermekvédelmi kézikönyv. KJK, Bp.

5. Révész György (2004): Szülői bánásmód – gyermekbántalmazás. Új Mandátum, Bp.
6. Veressné Gönczi Ibolya (2002): A gyermekvédelem pedagógiája. Debrecen

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. A Család, Gyermek, Ifjúság folyóirat számai
2. Büki Péter (2004): Speciális gyermekvédelem. Bp.
3. Kézdi Balázs (szerk.) (1998): Iskolai mentálhigiéne. Pécs
4. Veczkó József (1990): A gyermekvédelem pszichológiai és pedagógiai alapjai. Tankönyvkiadó, Bp.
5. Révész György (2004): Szülői bánásmód – gyermekbántalmazás. Új Mandátum, Bp.
6. Veressné Gönczi Ibolya (2002): A gyermekvédelem pedagógiája. Debrecen

ÖSSZEHASONLÍTÓ PEDAGÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Összehasonlító pedagógia	0+2	4	gyj	KV		Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

Alapozza meg a hallgatók komparatív szemléletét, bővítse szakmai ismereteiket, fejlessze elemző képességüket, kritikai készségeiket.

A cél megvalósítása érdekében

- ismertesse meg az összehasonlító pedagógia tárgyát, módszereit, intézményrendszerét, az oktatáspolitikai nemzetközi perspektíváit;
- keltse fel a hallgatók érdeklődését más országok, elsősorban az Európai Unió tagjainak közoktatási rendszere iránt;
- fejlessze a hallgatók érzékenységét, tegye képessé őket a pedagógiai problémák több szempontú megközelítésére, értelmezésére és értékelésére;
- nyújtson tájékoztatást az oktatásügy nemzetközi fejlődési tendenciáiról, az európai művelődés és kultúra értékeinek megőrzéséről.

TANANYAG:

- *Az összehasonlító pedagógia tárgya és módszerei;*
- *Az oktatáspolitikai nemzetközi perspektívái;*
Az OECD tevékenysége az oktatás terén;
Állam – egyház – iskola. Iskolafenntartás;
A pedagógusképzés modelljei az Európai Unió országaiban;
- *A nevelés és oktatás nemzetközi tendenciái;*
Tankötelezettség;
Közoktatási rendszerek összehasonlító vizsgálata (Nagy-Britannia, Németország, Svédország, Finnország, Japán, USA);
Tantervek, tananyagstruktúrák, a szervezeti keretek megújítása;
A kisgyermekkorai nevelés. Az iskola kezdő szakasza;
Értékelés, osztályozás, a tanulói teljesítmények vizsgálata (IEA, PISA);
Az intézményes nevelés funkciói. Integrált és inkluzív nevelés, inter- és multikulturális nevelés;
A határon túli magyarság iskolaügye, kisebbségi-nemzetiségi oktatás;
Oktatáspolitikai és vallásszabadság.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék 4 – 6 ország közoktatási rendszerének történelmi, eszmei, szervezeti és funkcionális összefüggéseit;
- az oktatásügy nemzetközi fejlődési tendenciáit;
- legyenek képesek pedagógiai témák összehasonlító áttekintésére, elemzésére, az azonos, a hasonló és az eltérő elemek feltárására, értékelésére;
- rendelkezzenek a különböző nemzeti kultúrák pedagógiai értékeinek, eredményeinek a több szempontú megközelítési képességeivel;

- legyenek képesek az oktatáspolitikai problémák tárgyilagos, korrekt vizsgálatára, a különböző történeti előzmények és összefüggések megértésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bábosik István – Kárpáti Andrea (szerk.) (2002): Összehasonlító pedagógia. A nevelés és oktatás nemzetközi perspektívái. BIP Bp.
2. Tóth Teréz (2003): Európában vagy Európa felé? I – II. Új Pedagógiai Szemle, 4 – 5.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Az oktatás rejtett kincs (1997) A Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság jelentése. Osiris Kiadó, Bp.
2. Forray R. Katalin (1995): Hagyományok és megújulás: Németország esete. Educatio, 3.
3. Halász Gábor (2001): Az oktatási rendszer. Bp.
4. Halász Gábor (2004): A sajátos nevelési igényű gyermekek oktatása: európai politikák és hazai kihívások. Új Pedagógiai Szemle, 2.
5. Kiss Éva (1994): A japán oktatási rendszer sajátosságai. Iskolakultúra, 20.
6. Kovács Sándor (1997): Hagyományos és új közelítések az összehasonlító pedagógiában. JPTE, Pécs
7. Lukács Péter (1998): Európai iskolarendszerek. In: Euroharmonizáció. O. I. Szerkesztette: Kozma Tamás. Educatio Kiadó, Bp.
8. Majzik Lászlóné (1992): Cseppben a tenger. Európai integrálódás – amerikanizálódás – a nevelés jövője. Új Pedagógiai Szemle, 5.
9. Molnár Katalin (1993): Európai iskola. Új Pedagógiai Szemle, 11.
10. Vári Péter (szerk.) (2003): PISA-vizsgálat. 2000. Műszaki Könyvkiadó, Bp.

KVALITATÍV PEDAGÓGIAI KUTATÁSOK

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Kvalitatív pedagógiai kutatások	1+2*	4	k	KV	VI.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

* (kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókat a kutatás alapvető metodológiai kérdéseivel;
- tegye képessé őket a kutatásról szóló szakirodalmi közlemények értelmezésére, kutatás tervezésére és lebonyolítására, kutatásmetodikai tapasztalataik hasznosítására szakdolgozatuk írásában.

TANANYAG:

- A pedagógiai kutatás *célja*, tárgya. A pedagógiai kutatások sajátosságai. *Kutatási stratégiák*. Kutatás természetes és vizsgálati helyzetben. A pedagógiai kutatás *folyamata* (a kutatási probléma meghatározása; a témára vonatkozó szakirodalom kritikai áttekintése; feltételezések, hipotézisek megfogalmazása; a kutatási stratégia eldöntése; a módszerek és eszközök megválasztása; a minta meghatározása; a kutatás végrehajtása; az adatok mennyiségi és minőségi elemzése; az eredmények közreadása).
- *Kutatási módszerek és eszközök:*
- A megfigyelés, a kikérdezés, a dokumentumelemzés; a tartalomelemzés;
- Tesztek (pszichológiai tesztek; tudásszintmérő tesztek); Szociológiai és antropológiai módszerek felhasználása pedagógiai kutatásban.
- Az adatok mennyiségi (kvantitatív) elemzése. Az adatok fajtái; az adatok átalakítása változókká; adatok rendezése és bemutatása. Az adatok elemi szintű statisztikai vizsgálata (abszolút és relatív gyakoriság; középérték (átlag); szóródás mérőszámok (szórás); szignifikancia- és összefüggés-vizsgálatok).
- Az eredmények minőségi (kvalitatív) elemzése és bemutatása
- Az alapadatok, az összefüggések, a számított mutatók pontos tartalma, értelmezése; kapcsolat az előfeltevések és az eredmények között; az eredmények összevetése a szakirodalomban publikált korábbi vizsgálatok eredményeivel és a gyakorlat tapasztalataival; az eredmények általánosíthatósága; reflexió a kutatás egész menetére, megbízhatóságára; kutatási és gyakorlati javaslatok.
- *Gyakorlati feladatok:*
 - Témabibliográfia készítése;
 - publikált pedagógiai kutatások értelmezése;
 - egy megadott témarészlet feldolgozásának terve különböző módszerekkel;
 - kutatási terv készítése megadott témára;
 - kapott adatok elemi szintű, leíró jellemzése;
 - következtetések megfogalmazása grafikonokról, táblázatokról, folyamatábrákról, szociogramról stb. ;
 - szabadon választott témában önálló (próba)vizsgálat elvégzése.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a pedagógiai kutatás alapvető kérdéseit;
- legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására; nyomtatott és elektronikus források, szövegek, adatsorok, diagramok megértésére és értelmezésére;
- tudjanak témabibliográfiát, egy megadott problémakörre kutatási tervet készíteni, valamint egy önálló vizsgálatot lebonyolítani.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Falus Iván (szerk.) (2000): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Kiadó, Bp.
2. Kósáné Ormai Vera (1998): A mi iskolánk. Iskolafejlesztési Alapítvány. AduPrint Kiadó, Bp.
3. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi óvodánk. Okker Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Golnhofer Erzsébet (2001): Az esettanulmány. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
2. Szabolcs Éva (2001): Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
3. Szokolszky Ágnes (2004): Kutatómunka a pszichológiában. Osiris Kiadó, Bp.

„AZ ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET SEGÍTÉSE” SPECIALIZÁCIÓ

(32 kredit, összefüggően teljesítendő)

ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET SPEC. 66 óra	Kredit Σ 25	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	ELŐFELTÉTEL
ÓBLSS0801 Korok - gyermekkorok	3	5 gyj						-
ÓBLSS1101 Intenzív mozgásfejlesztés 5-8 éves korban	4	10 gyj						-
ÓBLSS0601 Pedagógiai terek	3		5 m					ÓBLSS1101
ÓBLSS0602 A közoktatás jogi kérdései	3			5 k				ÓBLSS0601
ÓBLSS0603 Családi és intézményes nevelés kapcsolata	4				8 gyj			ÓBLSS0602
ÓBLSS0604 Az átmenet modelljei és problémái	4				10 gyj			ÓBLSS0602
ÓBLSS0401 Az átmenet és az anyanyelvi felkészültség	4					10 gyj		ÓBLSS0604
ÓBLSS0605 Beilleszkedési nehézségek	4					8 gyj		ÓBLSS0604
ÓBLSS0606 Óvodai minőségbiztosítás	3						5 m	-

PEDAGÓGIAI TEREK

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pedagógiai terek	5	3	m	kv	II.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Mutassa be az átmenet szempontjából (is) lényeges szempontot, a gyerekeket körülvevő intézményes terek pedagógiai jelentőségét.
- Készítse fel a hallgatókat a térszervezéssel összefüggő jelenségek árnyalt értelmezése.

TANANYAG:

- Óvoda- és iskolaépületek régen és ma.
- A külső-belső tér elrendezésének jellemző és egyedi sajátosságai.
- A tér kitöltése és struktúrája.
- Beszédes szimbólumok.
- A térhasználathoz kötődő szabályok.
- Az óvoda-iskola átmenet kérdései a tér megváltozása szempontjából.
- Az óvoda, iskola pedagógiai terei.
- A csoportszoba és osztályterem mint a tanulás kitüntetett terei.
- A csoportszobán, osztálytermen kívüli tanulási környezet.
- A térszervezés és a gyerekek, pedagógusok mozgásának összefüggései.
- A térszervezés hatása a gyermekek tevékenysíkjára, az interperszonális kapcsolatokra, a kommunikációra, az aktivitásra és a teljesítményre.
- A tér rejtett tantervi hatásai, az óvodai/iskolai terek üzenetei.
-

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók:
- Legyenek tájékozottak a pedagógiai terekkel kapcsolatos történeti munkákban.
- Megfigyeléseik és gyakorlati tapasztalataik alapján legyenek képesek javaslatot tenni az óvoda/iskola tereinek kialakítására és érvelni a térszervezés jelentősége mellett.
- Értsék a térszervezés és a tevékenységek alakulása közötti összefüggéseket, hatásukat a pedagógus és a gyerekek viselkedésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Boreczky Á. (1997): A gyermekkor változó színterei. Eötvös J. KVK. Budapest. 175–176.
2. Heidemarie Kemnitz: Pedagógiai architektúra – a pedagógiai terek kialakításának lehetőségei két iskola példáján Magyar Pedagógia 2003/1. 119-128.
3. Németh András, Ehrenhard Skiera: Reformpedagógia és az iskola reformja. Nemzeti Tankönyvkiadó, 2003.
4. Tóth László: Nem verbális kommunikáció az osztályteremben. Fejezetek a pedagógiai pszichológia köréből (szerk.): Balogh László és Tóth László Budapest, Neumann Kht., 2005.

5. Domján László: A tanulás sikerességét befolyásoló jelenségek az osztályteremben In: Pedagógiai műhely - Beszélgetések (szerk.): Boreczky Ágnes PTE Tanárképző Intézet Pedagógia Tanszék, Pécs, 2001. vagy: <http://mek.oszk.hu/01900/01963/html/nter2207.htm>

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Németh András: A tanterem és berendezésének története. Iskolakultúra, 2002/9. 17-28. o.
2. Forgács József: A társas érintkezés pszichológiája Kairosz Kft. Bp. 2007.
3. S. Nagy Katalin: A kultúraközvetítő intézmények külseje, belseje. In T. Kiss T. (szerk.): A szemtől-szembeni formációk kommunikációs viszonyai. Gödöllő, 1993.
4. S. Nagy Katalin: "Józan észsel nehezen érthető..." Milyen kultúraközvetítő a kulturálatlan iskolai környezet? In: Értékátadási folyamatok és konfliktusok a pedagógiában (szerk.: Vastagh Zoltán) PTE Tanárképző Intézet Pedagógia Tanszék, Pécs, 1995. 91-102.
5. Szabó László Tamás: Rejtett tanterv. Oktatókutató Intézet, Bp. 1985.

A KÖZOKTATÁS JOGI KÉRDÉSEI

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A közoktatás jogi kérdései	5	3	k.	KV	III.	Pedagógiai terek

A TANTÁRGY CÉLJA:

- megismertetni az oktatási rendszert és az iskola belső életét szabályozó dokumentumokat,
- az iskola világának a jogi szabályozásban megjelenő konfliktusokat
- megismerni a gyermekjóléti alapellátás és a közoktatás rendszerét szabályozó dokumentumokat, az alapképzettségnek megfelelő intézménytípus jogi szabályozóit.
- igazodjon el a pedagógusjogok, a diákjogok és a szülői jogok rendszerében

TANANYAG:

- A magyar közoktatás rendszere. A közoktatás intézményei.
- A bölcsőde, mint a gyermekjóléti alapellátás része.
- A bölcsőde, mint intézmény: jogi keretei, működésének tartalmi szabályozói.
- Az óvoda, mint intézmény: szervezeti és tartalmi szabályozók.
- A gyermekjóléti alapellátások: gyermekjóléti szolgáltatás, gyermekjóléti szolgálat, gyermekek napközbeni ellátása.
- A gyermekvédelmi szakellátások.
- Az egyenlő bánásmód követelményeinek jogi szabályozása.
- A közalkalmazottak jogai és kötelességei.
- A nevelő-oktató munkában is használt jogi fogalmak magyarázata.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók:
- legyenek képesek eligazodni a nappali ellátás és a közoktatás rendszerében.
- mindennapi munkájuk során tudják alkalmazni a törvényi szabályozókat.
- ismerjék jogaikat, kompetenciahatáraikat, kötelességeiket.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. [2011. évi CXCV. törvény - a nemzeti köznevelésről](#)
2. 1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
3. 1989 ENSZ Egyezmény a gyermek jogairól
4. Oktatási Jogok Biztosának éves beszámolója:
<http://www.oktbiztos.hu/ugyek/indexugyek.htm>
5. Szüdi János (Szerk., 2006) Az oktatás nagy kézikönyve. Complex Kiadó, Bp.
6. Herczog Mária (2003): Gyermekvédelmi kézikönyv. KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. 1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról
2. 1992. évi XXII. Törvény a Munka Törvénykönyvéről
3. Gáspár Károly (2001): A gyermeki jogok magyarországi szabályozása. *Család, Gyermek, Ifjúság*, 2002/1. 29–40.

AZ ÁTMENET MODELLJEI ÉS PROBLÉMÁI

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Az átmenet modelljei és problémái	10	4	gyj	KV	IV.	Közoktatás jogi kérdései

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Olyan szemlélet és tudás közvetítése, mely tudatosítja az intézménytípusok váltásából adódó nehézségek leküzdését,
- A társadalmi változások, a közoktatás és az óvodai nevelés összefüggéseinek feltárása
- Az átmenet kezelését szolgáló, a közelmúltban kidolgozott dokumentumok és gyakorlat megismerése, elemzése,
- Az óvoda és az óvodapedagógusok helyének, funkcióinak a közoktatási rendszerben való értelmezése,
- A társintézményekkel (bölcsőde, iskola) való szakmai partnerség kiépítésének lehetőségeinek megismertetése,
- A társadalmi érzékenység és a pedagóguspályához szükséges önismeret, önreflexió fejlesztése.

TANANYAG :

- Az óvodapedagógus azon gyakorlati feladatai, melyek a korábbi pedagógiai és pszichológiai ismeretek átfogó alkalmazását célozzák meg:
- Sajátos nevelési igényű gyermekek esélyeinek növelése az integrált és inkluzív nevelés keretein belül
- Az óvoda mint szervezet belső és külső kapcsolatrendszerének értelmezése
- Az intézményi átmenetek pedagógiai kérdései. Az óvoda kapcsolatai.
- A magyar óvodapedagógiában alkalmazott eddigi kísérleti eljárások megismertetése, elemzése, (pl: Apáczai Cs. János Nevelési Központ Pécs 1981)
- A nemzetközi gyakorlatban kifejlesztett, és a hazai intézményekre adaptált Step by Step program elmélete és gyakorlata.
- Mindazon eljárások bemutatása, mely a gyermek számára érdekessé, változatosá tesz az óvodai életet, (a közelmúlt innovatív programjai : Mályva utcai és Dob utcai)és segítik a beilleszkedést.
- Nemzetközi eljárások a kisgyerekek nevelés területén az együttműködés és az összehasonlító pedagógiai szemlélet kialakításának érdekében,
- A progresszív és reformpedagógiai eljárások mai továbbélésének, programváltozatainak bemutatása, innovatív megoldások, a formálódó pedagógiai programok a népi kultúra területéről.
- (FACE IT!)

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató ismerje meg a társadalmi változások hátterét, és ennek tükrében tudja elemezni a hazai közoktatásügy és az óvodai nevelés összefüggéseit,
- Ismerje meg az átmenet kezelésére szolgáló, azt megkönnyítő programokat, kísérleteket, és azokat tudja több szempontból elemezni,

- Ismerje meg a családokkal, az iskolával való együttműködést, a társintézményekkel a fenntartókkal való kapcsolattartás lehetőségeit, a kommunikáció alapelveit és feltételeit,
- Tudja, hogy az óvónőnek kompetenciájából adódóan milyen szakmai lehetőségei és feladatai vannak, melyek alkalmasak az átmenet kezelésére,
- Ismerje az önképzés lehetőségeit, és az innovatív pedagógiai tevékenység elemeit.
- Tudja azt, hogy a nemzeti kulturális örökség nemzetközi programokba ágyazott elemei hogyan gazdagítják a közoktatási intézményekkel kapcsolatban lévő társintézmények gyakorlatát és múzeumpedagógiai törekvéseit. Az átmenet kezelését ilyen szintéren is megsegítve.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Az óvodai nevelés országos alapprogramja. A kormány 137/1996.VIII.28 rendelete
2. Bakonyi Anna : Gyermekek, óvók, szülők helyzete Mo.-on a XXI.sz. küszöbén
3. (Új Ped. Szemle,1998/3.sz.)
4. Bakonyi Anna: Irányzatok, alternativitás az óvodai nevelés területén Tárogató Kiadó Bp.1995
5. Hunyady Györgyné (szerk.): Lépésről lépésre iskolai program (ELTE TÓFK.Bp.2003)
6. Kereszty Zsuzsa (szerk.) : Óvodaiskolai program Szorobán Bt. Bp. 1993
7. Kovács György-Bakosi Éva : Óvodapedagógia Debrecen 1999
8. Pukánszky Béla : A gyermekkor története Műszaki Könyvkiadó Bp.2001

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. A fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelve 23/1997 MKM rendelet mell.
2. A nemzeti, etnikai kisebbségi óvodai nevelés irányelve 23/1997 MKM rendelet mell.
3. Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk OKKER Kiadó Bp. 2001
4. Maria Montessori : A gyermek felfedezése Herder Kiadó Bp. 1995
5. Pedagógiai Lexikon Keraban Kiadó Bp. 1997
6. Perlai Dezsőné :Az óvodáskor fejlesztő játékaik OKKER Kiadó Bp. 1997
7. Ranschburg Jenő : Szeretet, erkölcs, autonómia Integra-Projekt Bt. Bp.2001
8. Szentendrei Néprajzi Múzeum Programfüzetei
9. Vajda Zsuzsa : A gyermek pszichológiai fejlődése Helikon Kiadó Bp.1998

BEILLESZKEDÉSI NEHÉZSÉGEK

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Beilleszkedési nehézségek	8	4	gyj		V.	Az átmenet modelljei és problémái

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgatók felkészítése a fejlesztő munkára.
- saját pedagógiai vizsgálataikat követően alkalmassá válhatnak a beilleszkedési, magatartászavarok megelőzéséhez, korrekciójához
- alkalmassá tenni a szükséges fejlesztő eljárások életkor- és problémáspecifikus megválasztására, alkalmazására az óvodai csoport keretek között.

TANANYAG:

- Magatartási-, viselkedési-, beilleszkedési zavar eltérő értelmezéseinek okai: definíciók osztályozása.
- A magatartási-, érzelmi zavar a viselkedés létrejöttének folyamatában. Pszichoszociális fejlődés jellemzői óvodás és kisiskoláskorban: érzelem, - szociális értékrend, - készségek mikro- és makro köre, - szociális kompetencia öröklött és tanult elemei.
- A magatartászavarok megjelenési szintjei, tünetei: család, óvoda, iskola, idegen környezet; szorongásos és agresszív tünetegyüttes.
- Pedagógiai diagnosztika: Petermann-féle viselkedés analízis, célzott megfigyelések, megfigyelési ív, társas kapcsolatok feltárása, környezettanulmány, pedagógusi exploráció.
- A tervezés dilemmái, a fejlesztés helye, típusai az egyes fejlesztési területeken, napi tevékenységekben.
- A fejlesztési folyamatban történő újratervezés: adekvát viselkedés esetén a megelőző tevékenységek elemzése, adekvát viselkedés gyakoribbá válását segítő helyzetek, feladatok újratervezése.
- Módszerek, eljárások a beilleszkedési, magatartási és érzelmi zavarok korrekciójában: szabályalkotás, jelrendszer és megerősítés szerepe a korrekcióban. pozitív viselkedési kompetenciák kialakítása: modell tanítása, öninstrukció fejlesztése, leszokni-megtanulni módszer alkalmazása.
- A nem kívánt viselkedés kioltását célzó technikák.
- A kommunikáció fejlesztése, viselkedés ráhangolása az eltérő interakciós partnerekre.
- Az együttműködés lehetséges formái a családdal, más szakemberekkel

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató ismerje a szociális magatartás, viselkedés kialakulásának folyamatát, a proszociális viselkedést segítő és gátló tényezőket.
- Ismerje fel a primer és szekunder módon kialakuló tüneteket.
- Ismerje és alkalmazza a pedagógusok által is végezhető diagnosztikai eljárásokat.
- Ismerje és a megelőzés illetve korrekció érdekében tudja meghatározni az egyéni szociális értékrend, szociális képességrendszer fejlesztésének területeit, valamint tudja alkalmazni a fejlesztés, korrekció játékos formáit.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Eigner Bernadett (2012). Érzelmi- és viselkedészavarok gyökerei: a korai szülői hatások szerepe. In: Gyógypedagógiai Szemle, 1.sz.
2. Rózsáné Czigány Enikő (2011). Magatartászavarok, balesetek a mentálisan sérülékeny szülők gyermekei körében. In: F. Lassú Zsuzsa (szerk.) Gyermekek mentálisan sérülékeny családokban. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 149-171.
3. Farkas Aranka(2005). Pedagógusok együttműködése pszichológusokkal, segítő szakemberekkel. In: Kisgyermek, nagy problémák: cserelapos kézikönyv. – Bp.: Raabe, 2005.június.- A5 modul [20 p.
4. Kádár Judit (2009). A nevelési tanácsadó szerepe és lehetőségei. In: Kisgyermek, nagy problémák: 4-9 éves gyerekeket nevelő pedagógusok kézikönyve. – Bp.: Raabe, 2009. október.- A 29 modul
5. Dehelán Éva (2009). A pedagógiai-pszichológiai prevenció lehetőségei az óvodában. In: Új Pedagógiai szemle, június 17.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Tasnádi Ágnes (2008). A pszichés fejlődés zavaraiival küzdő nevelésében, oktatásában, fejlesztésében alkalmazott eljárások. NSZFI

ÓVODAI MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Óvodai minőségbiztosítás	5	3	m	KV	VI.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgatók megismertetése a minőségbiztosítás fogalmával, az értékelés, folyamatos fejlesztés fontosságával;
- az intézményi önértékelési, mérés-értékelési folyamatok során alkalmazott módszerekkel.

TANANYAG:

- A minőség, minőségbiztosítás, minőségfejlesztés fogalma. A fogalmak értelmezése az óvodában.
- Az értékelés szerepe az intézményi eredményesség, hatékonyság megítélésében és az intézmény fejlesztésében. A fejlesztés logikája és tervezése.
- Az intézményi értékelési folyamatok során alkalmazott módszerek, technikák.
- A nevelési-oktatási intézmények partnerei, a partnerközpontú működés kultúrája.
- Az óvodai mérés-értékelés, minőségfejlesztés sajátosságai.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék:
 - a minőségbiztosítás fogalmát
- A hallgatók értsék:
 - a nevelési folyamat és az értékelés, minőségbiztosítás kapcsolatát
 - az értékelés fontosságát egy intézmény működésének folyamatos fejlesztésében
- A hallgatók képesek legyenek:
 - az értékelés során alkalmazott módszereket, technikákat alkalmazni.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

2. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi óvodánk. Okker, Budapest
3. Szivák Judit (2001, szerk.): Minőség az óvodában. Okker, Budapest
4. Comenius 2000 Módszertani segédanyagok a partnerközpontú működés kialakításához.

<http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/kozoktatasi/modszertani-segedanyagok>

(letöltés: 2014.07.07.)

AJÁNLOTT IRODALOM:

- Horváth Attila (1999): Minőségbiztosítási technikák óvodában és iskolában. Műszaki Könyvkiadó, Budapest

A KISGYERMEKKORI NEVELÉS” SPECIALIZÁCIÓ

(32 kredit, összefüggően teljesítendő)

KISGYERMEKKORI SPEC. 14 óra	Kredit Σ 25	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	ELŐFELTÉTEL
ÓBLKS1001 Gondozás, egészséges életmódra nevelés	4	8 gyj						-
ÓBLKS0201 Zenei játékok az első életévekben	3	8 gyj						-
ÓBLKS0601 A kisgyermeknevelés pedagógiája és intézményei	4		10 k					ÓBLKS1001
ÓBLKS0602 Szociálpolitika és gyermekvédelem	4			10 gyj				ÓBLKS0601
ÓBLKS0603 Családi és intézményes nevelés kapcsolata	3				8 gyj			ÓBLKS0602
ÓBLKS0604 A korai fejlesztés elmélete és gyakorlata	4				8 gyj			ÓBLKS0602
ÓBLKS0605 Nevelési tanácsadás	4					6 gyj		ÓBLKS0603
ÓBLKS0606 Óvodai minőségbiztosítás	3						5 m	
ÓNKS0401 A beszédfejlődés segítése	3						0+2Δ gyj	-

A KISGYERMEKNEVELÉS PEDAGÓGIÁJA ÉS INTÉZMÉNYEI

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A kisgyermeknevelés pedagógiája és intézményei	10	4	k	kv.	II.	Gondozás, egészséges életmódra nevelés

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgatók megismertetése a kisgyermekkorai nevelés intézménytörténetével, a magyarországi hagyományos és az utóbbi évtizedekben átalakult intézményes nevelés és gondozás rendszerével, a kisgyermekellátást, -védelmet biztosító szolgáltatásokkal.
- Átfogó, reális helyzetkép bemutatása a társadalmi/családi igények alakulásáról, ezek okairól, a három év alatti gyermekek napközbeni ellátásának szakmapolitikai kérdéseiről.
- Segítse elő a gyermekvédelem fontosságának megértését, értékeinek megismerését.
- Formálja nevelői attitűdjüket a bölcsődei és az óvodai nevelés egymásra épülésének, az intézmények kapcsolatának, a közös pedagógiai elvek és a gyakorlat kapcsolódási pontjainak bemutatásával.

TANANYAG:

A gyermekek védelmének rendszere:

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások:

- Gyermekjóléti szolgáltatás
- Gyermekek napközbeni ellátása: bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet, alternatív ellátások
- Gyermekek átmeneti gondozása: helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátások:

- Otthont nyújtó ellátás (különleges ellátás és speciális ellátás):nevelőszülő, gyermekotthon
- Utógondozói ellátás
- Területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás

dokumentumai.

- A gyermekvédelem, az esélyegyenlőség biztosításának feladatai.
- A gyermekjólét helyzete.
- A bölcsődei ellátás alapfunkciói, pszichopedagógiai, egészségügyi és higiéniai követelményei.
- A bölcsődei csecsemő- és kisgyermekgondozók nevelési, gondozási feladatai.
- Kapcsolattartási formák a családokkal, a társintézményekkel.
- A bölcsődék egyéb szolgáltatásai.
- Intézménylátogatások.

KÖVETELMÉNY:

A hallgató ismerje

- a kisgyermekkorai nevelés intézménytörténetét
- a jelenkori gyermekvédelem rendszerét, intézményeit, a működésüket szabályozó dokumentumokat,
- a bölcsődei ellátás alapfunkcióit, feladatait, intézményi kapcsolatait,
- az óvodai átmenet együttműködésének lehetőségeit, a bölcsődei csecsemő- és kisgyermekgondozók nevelési, gondozási feladatait.

Legyen képes

- az intézmény-látogatások tapasztalatait szakmai szempontok alapján elemezni, azokról véleményt alkotni,
- a családok/gyermek társadalmi, szociális, szociokulturális helyzetéből adódó gyermekvédelmi feladatok, az intézményekkel szemben támasztott igények megértésére, humánus megítélésére,
- az óvodapedagógus szerepében azonosulási, ill, kapcsolódási pontokat keresni a bölcsődei és az óvodai nevelés folyamatában.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. 1997. évi XXXI. A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló törvény.
2. „A bölcsődei gondozás-nevelés minimumfeltételei és a szakmai munka részletes szempontjai” (1999) Országos Család- és Gyermekvédelmi Intézet.
3. Jelentés a magyar közoktatásról, 2000. (JKA, 2000) Országos Közoktatási Intézet, Budapest.
4. Korintus Mihályné, Villányi Györgyné. Mátay Katalin, Badics Tiborné: Gyermekünk gondozása, nevelése. Magyarországi háttér tanulmány az OECD „A kisgyermekkorai nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához .
5. OECD Oktatási Igazgatóság: A kisgyermekkorai nevelés és gondozás irányelvei. Magyarországi Országjelentés az OECD „A kisgyermekkorai nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához. Országos Közoktatási Intézet, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. Budapest, 2005.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Gergely Ferenc. A magyar gyermekvédelem története (1867-1991) Budapest, Püski Kiadó 1997.
2. Herczog Mária. A gyermekvédelem dilemmái Budapest, Pont Kiadó 1997.
3. Dr. Veczkó József: A gyermekvédelem pszichológiai és pedagógiai alapjai Budapest, Tankönyvkiadó 1990.

SZOCIÁLPOLITIKA ÉS GYERMEKVÉDELEM

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Szociálpolitika és gyermekvédelem	10	4	gyj.	KV.	III	A kisgyermeknevelés intézményei és pedagógiája

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgatók ismerkedjenek meg az európai és a magyar szociálpolitika elméleti és gyakorlati aspektusaival, az egyes irányzatokkal.
- Tájékozódjanak a modernkori szociálpolitika történetének egyes korszakairól, melyek áramlatai befolyásolják a mai gyakorlatot.
- Kapjanak tájékoztatást a jelenkori törvényekről, azok egyes paragrafusairól.
- Szerezzenek információkat arról, hogy pedagógusként milyen segítő szakemberekhez fordulhatnak problémás esetekben.
- Definiálni tudják saját kompetenciájukat és a társ-szakterületek specifikumait.

TANANYAG:

- A szociálpolitika mint elmélet és gyakorlat
- Az európai és a magyar szociálpolitika történetének főbb állomásai
- Gyermekvédelmi rendszerek Európában és Magyarországon
- Az Új Magyar Gyermekvédelmi Törvény főbb paragrafusai, alkalmazásuk a mindennapokban
- Az állami gondozott gyerekeket érintő rendelkezések
- Családi pótlék
- Gyermekgondozási díj
- Gyermeknevelési támogatás
- Gyermekgondozási segély
- Anyasági támogatás
- Az egészségkárosodáshoz kötődő ellátások
- Esettanulmányok elemzése
- Saját esettanulmány készítésének megtervezése
- Az elkészült esetleírások bemutatása csoport előtt
- Az egyes munkák értékelése a csoportban, tanári irányítással

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató legyen képes

- tájékozódni a szociálpolitikai intézkedések rendszerében, tudja követni az aktuális változásokat.
- Legyen tájékozott a tekintetben, hogy hogyan szerezheti be a legújabbban érvényes rendeletek szövegét. Legyen tisztában saját hatáskörének korlátaival. Ismerje meg a társterületek szakembereinek munkáját.
- Tudjon esettanulmányt készíteni és arról szóban szakszerűen referálni.
- Ismerje meg a szülőkkal való kapcsolattartás professzionális módszereit.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Zombori Gyula: A szociálpolitika alapfogalmai A szociális szakképzés könyvtára Budapest, 1997.
2. Pik Katalin: A szociális munka története Magyarországon (1817-1990.)A szociális szakképzés könyvtára Budapest, 2001.
3. Gergely Ferenc: A magyar gyermekvédelem története (1867—1991.)Püski, Budapest, 1997.
4. Ferge Zsuzsa: Szociálpolitika és társadalom ELTE Szociálpolitikai Tanszék 1991.
5. Magyar Családsegítők Országos Kamarája ETIKAI KÓDEX

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. A magyarországi szociális munka etikai kódexe
2. Terhesség-Szülés- SzületésMTA Szociológiai Kutató Intézet 1986. szerk.: Losonczy Ágnes

A KORAI FEJLESZTÉS ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A korai fejlesztés elmélete és gyakorlata	8	4	gyj	KV	IV.	Szociálpolitika és gyermekvédelem

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- ismertesse meg a korai fejlesztés gondozás feladatait, a különleges ellátásba bekapcsolódás okait
- ismertesse meg a fejlesztés lehetséges színtereit, különös hangsúlyt fektetve a bölcsődei gondozásra, integrált óvodai nevelésre
- készítsen fel a korai fejlesztést végző szakemberekkel, szülőkkel való együttműködésre
- ismertesse meg a korai fejlesztő munkát támogató pedagógiai segítségnyújtás lehetőségeit, alkalmazható módszereit.

TANANYAG:

- A korai fejlesztés, intervenció fogalma.
- A korai fejlesztés mint jog, a törvényi szabályozók.
- A korai felismerés jelentősége, a fejlődésben mutatkozó zavarok tünetei, a szakértői bizottságok diagnosztizáló munkája, a fejlesztésben részesülők köre.
- A fejlesztő diagnózis és a fejlesztés lehetséges területei. A korai fejlesztés, gondozás alapelvei, célkitűzései, színterei.
- A fejlesztő munkát megalapozó pedagógiai segítségnyújtás: befogadás, kapcsolat kialakítása, a szociális kapcsolatok fejlesztése, szokások kialakítása, cselekvés ösztönzése, motivációs igény felkeltése, befogadó nyelvi készség és kommunikáció, kifejező nyelvi készség és kommunikáció fejlesztése,
- elismertség segítése a csoportban,
- gyermek fejlődésének nyomon követése,
- speciális fejlesztő gyakorlatok végeztetése a gyógypedagógus irányításával.
- A pszichomotoros fejlesztés.
- Fejlesztő játékok 2-3,5 éveseknek.
- Segítő kapcsolat a családdal, az együttműködés lehetőségei más szakemberekkel.

KÖVETELMÉNYEK:

- Ismerjék meg a korai fejlesztés, intervenció fogalmát.
- Váljanak alkalmassá a fejlődési zavarok felismerésére.
- Tudjanak tájékoztatást adni az érintett szülők számára a korai ellátó rendszerről.
- Ismerjék meg a más szakemberek fejlesztő munkáját, és az abban való együttműködés lehetséges formáit, a kompetenciahatárokat.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Rosta K. (szerk.) (2006): Add a kezed! A mentális fejlődés segítése sajátos nevelési igényű gyermekeknél. Logopédia Kiadó, Bp.
2. Nagyné dr. Réz I.(szerk.) (2001): A korai fejlesztés-gondozás és a fejlesztő felkészítés elméletét és gyakorlatát bemutató információhordozók gyűjteménye. ELTE BGGYFK Pedagógiai Szakszolgáltató és szakmai Szolgáltató Központ, Bp.
3. Kiisné Haffner É. (1999) „Segíts, hogy önmagam csinálhassam!” BGGYTF, Bp. 5-36.
4. Porkolábné Balogh K. (2002): A korai prevenció fejlesztés. In: Fejlesztő pedagógia (szerk.: Martonné Tamás M.) ELTE Eötvös Kiadó, Bp.
5. Korai fejlesztés (2003) In:Fejlesztő Pedagógia tematikus szám, 14.évf. 1. sz.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Gordosné Szabó A. (2004) Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Nemzeti Tankönyvkiadó
2. Illyés S. (szerk.)(2000): Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Bp., 265-267., 321-323., 490-494., 517-523., 550-553., 578-589., 595-598.,631-643.
3. Deákné B. K. (1994): Anya, taníts engem! Fejlesztő feladatok születéstől iskolakezdésig. Jókai Mór Városi Könyvtár, Pápa
4. Németh E., S. Pintye M. (1995): Mozdul a szó...Akadályozott beszédfejlődésű gyermekek korai integratív fejlesztése. Egyenlő Esélyt Alapítvány, Bp.

CSALÁD ÉS INTÉZMÉNYES NEVELÉS KAPCSOLATA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Család és intézményes nevelés kapcsolata	8	3	gyj		IV.	Szociálpolitika és gyermekvédelem

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgatók más pedagógiai, pszichológiai tárgyakban elsajátított idevágó információinak, tudásának szintetizálása,
- a hallgatók megismertetése az óvoda-iskola átmenet gyakorlati megvalósulásához szükséges új, korszerű kapcsolattartási formák elméleti háttérével.
- A hallgatók előítéleteinek oldása, pedagógiai szemléletének formálása, felkészítésük a szülőkkel való közös munkára.
- Új, kreatív módszerek, lehetőségek bemutatása, a korszerű gyakorlattal rendelkező óvodák, iskolák szülőkkel való kapcsolattartási formáinak bemutatása.

TANANYAG:

Szocializációs intézményrendszerek:

- Családi szocializáció fogalma
- Család belső kapcsolatrendszere:
- A család szocializációs funkciói
- Családi és intézményi szocializáció kapcsolata
- A szocializációs folyamatok mechanizmusai

Szülői funkciók, szülői jogok, a családi rejtett tanterv.

- Anamnézis, családlátogatás, környezettanulmány, interjú készítése és felhasználása.
- Szülői bevonás fogalma, a család és a szülő szerepe az intézmény mindennapjaiban.
- A pedagógus munkáját segítő háttérintézmények szerepe, szakvélemények értékelése, felhasználásuk.
- Speciális nevelési szükségletű gyermekek, a szülők és a család, és az óvoda-iskola átmenet kérdései
- A különböző szociokulturális családok és az óvoda-iskola átmenetének problémái
- Család és gyermekvédelmi problémák az óvoda- iskola közötti átmenet gyakorlatában

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató ismerje az óvoda-iskola átmenet megvalósulási lehetőségeit, a családi háttér megismerésének módszereit, a családdal való kapcsolattartás korszerű formáit.
- Legyen képes a segítő intézményrendszer szakvéleményeinek értelmezésére, a család, a szülők és az. intézmények közötti együttműködés elősegítésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Hunyady Györgyné (szerk.): Lépésről lépésre Iskolai Program, kiadja a Lépésről lépésre Országos Szakmai Egyesület, Budapest, 2003
2. Kolozsváry Judit: Más gyerek – más szülő – más pedagógus, OKKER 2002
3. Kósáné Ormai Vera: A mi iskolánk, IF Alapítvány 1998
4. Kósáné ormai Vera : A mi óvodánk, OKKER 2001
5. Tóth László: Pszichológia a tanításban, Pedellus Tankönyvkiadó 2000. 82-91.o.
6. Süss fel Nap II. kiadja a Kisgyermekkorai Modell – Intézmények Magyarországon, Pedagógus –Továbbképzési Módszertani és Informatikai Központ, 1999. 33 -41.o, 57 -65. o., 94 – 108.o.
7. Winnicott Donald W.: Kisgyermek, család külvilág, Animula 2000. 169 – 198. o.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.
2. Kósáné Ormai Vera: Pszichológus az iskolában OKKER 1999.
3. Pszichológia Pedagógusoknak (szerk.: N. Kollár Katalin – Szabó Éva) Osiris 2004

NEVELÉSI TANÁCSADÁS

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Nevelési tanácsadás	6	4	gyj	KV	V.	Család és intézményes nevelés

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Ismertesse a tanácsadás alapfogalmait, feltételeit, elméleti alapjait, az alapvető tanácsadási modelleket, formákat, a segítő intézményrendszereket,
- nyújtson lehetőséget a segítő beszélgetés elméletének és gyakorlatának megismeréséhez,
- segítse elő a hallgatók szociális érzékenységének és kompetenciájának növelését, lelki egészségének megőrzését,
- nyújtson lehetőséget a tanácsadási helyzetek imitált gyakorlására, az elmélet és a gyakorlat összekapcsolására.

TANANYAG:

- A tanácsadás fogalma, lehetőségei, problémái, a konzulens személye.
- A segítségnyújtás szükségességét meghatározó egyéni és társas feltételek.
- Tanácsadási modellek, a tanácsadás folyamata, etikai feltételei.
- A segítő beszélgetés kommunikációs alapjai: értő figyelem, én-üzenetek, közléssorompók.
- A tanácsadás szinterei - életvezetési tanácsadás, nevelési tanácsadás, pályaválasztási tanácsadás.
- Az egyéni konzultáció elmélete és gyakorlata, csoportos tanácsadás.
- A segítő mentálhigiénéje: Burn out és Helfer szindróma.
- A segítő intézményrendszerek struktúrája és a bölcsőde, csecsemő- és kisgyermek nevelő intézmények közötti kapcsolat formái - dokumentumok .
- Életmód, kultúra, a különböző családok szokásrendszereinek feltárására szolgáló módszerek.
- A családi nevelés értékei, megőrzésük, alakításuk.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a család mint támogatórendszer és mint problémaforrás jellemzőit, ismerje fel a szakmai kompetenciák határait, a segítő intézményekkel való hatékony együttműködés lehetőségeit,
- legyenek képesek a családokkal együttműködve segíteni a gyermek szocializációját,
- ismerjék a segítő beszélgetés jellemzőit, a munkája folyamán felmerülő konfliktusok fajtáit és a konfliktuskezelés módjait,
- legyenek képesek a segítő intézményrendszer szakvéleményeinek értelmezésére, a család, a szülők és az. intézmények közötti együttműködés elősegítésére,
- ismerjék a szakmai együttműködés és segítségnyújtás etikai szabályait.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Buda Béla (1994): A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei, Animula, Budapest. 164-179. o. és 193-199. o.
2. Dr. Fonyó Ilona – Pajor András (2000, szerk.): Fejezetek a konzultáció pszichológiájának témaköréből., ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Bp.
3. N. Kollár Katalin- Szabó Éva (2004, szerk.:) Pszichológia pedagógusoknak. Osiris Kiadó, Budapest. 451-495. o.
4. Ritoókné Ádám Magda (1992): A tanácsadás pszichológiája. Tankönyvkiadó, Budapest.
5. Tringer László (2002): A gyógyító beszélgetés Gondolat, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. F. Várkonyi Zsuzsa (1986): Már százszor megmondtam... Gondolat, Budapest.
2. F. Várkonyi Zsuzsa (2001): Tanulom magam. Magyar Könyvklub.
3. Harris, Thomas (1994): Oké vagyok, oké vagy. Édesvíz kiadó, Budapest.
4. Satir, Virginia: A család együttélésének művészete. BFI, Bp.

ÓVODAI MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Óvodai minőségbiztosítás	5	3	m	KV	VI.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgatók megismertetése a minőségbiztosítás fogalmával, az értékelés, folyamatos fejlesztés fontosságával;
- az intézményi önértékelési, mérés-értékelési folyamatok során alkalmazott módszerekkel.

TANANYAG:

- A minőség, minőségbiztosítás, minőségfejlesztés fogalma. A fogalmak értelmezése az óvodában.
- Az értékelés szerepe az intézményi eredményesség, hatékonyság megítélésében és az intézmény fejlesztésében. A fejlesztés logikája és tervezése.
- Az intézményi értékelési folyamatok során alkalmazott módszerek, technikák.
- A nevelési-oktatási intézmények partnerei, a partnerközpontú működés kultúrája.
- Az óvodai mérés-értékelés, minőségfejlesztés sajátosságai.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék:
 - a minőségbiztosítás fogalmát
- A hallgatók értsék:
 - a nevelési folyamat és az értékelés, minőségbiztosítás kapcsolatát
 - az értékelés fontosságát egy intézmény működésének folyamatos fejlesztésében
- A hallgatók képesek legyenek:
 - az értékelés során alkalmazott módszereket, technikákat alkalmazni.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi óvodánk. Okker, Budapest
2. Szivák Judit (2001, szerk.): Minőség az óvodában. Okker, Budapest
3. Comenius 2000 Módszertani segédanyagok a partnerközpontú működés kialakításához.

<http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/kozoktatasi/modszertani-segedanyagok>

(letöltés: 2014.07.07.)

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Horváth Attila (1999): Minőségbiztosítási technikák óvodában és iskolában. Műszaki Könyvkiadó, Budapest